DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA CRNE GORE

1901

Rezime

Godišnjeg izvještaja

o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore

za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine

SADRŽAJ

Uvodna riječ 3
Prikaz revizija izvršenih u izvještajnom periodu 4
Revizija Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu 6
Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2022. godini 7
Revizija potrošačkih jedinica 9
Revizija fondova 12
Revizija instituta 13
Revizije uspjeha 14
Revizije informacionih sistema (IT revizije) 23
Revizije jedinica lokalne samouprave 26
Revizije političkih subjekata 28
Revizije privrednih društava 30
Sistemske preporuke iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu 32
Sistemske preporuke iz izvršenih pojedinačnih revizija 34
Kontrola realizacije preporuka 38
Kontrola realizacije preporuka iz revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godine 40
Kontrola realizacije preporuka iz pojedinačnih revizija 42
Kontrolne revizije 43
Pregovarački proces Crne Gore – Poglavlje XXXII Finansijski nadzor, oblast eksterne revizije 44
Međunarodna saradnja 45
Saradnja sa Skupštinom Crne Gore 47
Strateški plan razvoja Državne revizorske institucije za period 2023 – 2027. godine 48
Upravljanje ljudskim resursima 51
Usavršavanje zaposlenih 52
Budžet Državne revizorske institucije 53
Informacioni sistem Državne revizorske institucije 55

Uvodna riječ

Poštovani građani,

Državna revizorska institucija je ispunila svoje zakonske obaveze kroz revizije i aktivnosti realizovane u prethodnom periodu, a koje su prezentovane u Godišnjem izvještaju Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine.

Intenzivnim radom i zalaganjem svih zaposlenih, Državna revizorska institucija je uspjela ispuniti svoju misiju djelujući u javnom interesu kroz nepristrasno i objektivno sprovođenje revizija.

Državna revizorska institucija je kroz revizije finansijskih izvještaja i usklađenosti poslovanja subjekata dala značajan broj preporuka za otklanjanje nepravilnosti i slabosti u poslovanju subjekata revizije s ciljem unaprjeđenja i efektivnog i efikasnog upravljanja javnim sredstvima. Državna revizorska institucija je ispunila svoju savjetodavnu ulogu kroz sistemske preporuke iz revizija Prijedloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore i pojedinačnih finansijskih revizija i revizija usklađenosti, a čija implementacija ima za cilj da riješi ključne sistemske slabosti i izazove s kojima se suočava javni sektor.

Primjenjujući Srednjoročni plan revizija uspjeha, Državna revizorska institucija je posebnu pažnju posvetila temama i oblastima revizije s fokusom na implementaciju ciljeva održivog razvoja iz UN Agende 2030. Državna revizorska institucija je u okviru revizija uspjeha nastojala doprinijeti unaprjeđenju sprovođenja politika rodne ravnopravnosti, upravljanja nepokretnostima državne imovine, pružanja opštinskih usluga građanima u kriznim situacijama, politika zasnivanja radnog odnosa, kao i boljoj pripremljenosti institucija za realizaciju ciljeva održivog razvoja.

Kroz redovnu kontrolu i objavljivanje izvještaja o realizaciji preporuka, Državna revizorska institucija je obezbijedila blagovremeno praćenje implementacije revizorskih preporuka, koje treba da doprinesu većoj odgovornosti subjekata revizije u upravljanju javnim sredstvima.

U godini u kojoj Državna revizorska institucija obilježava 19. godina postojanja, Institucija je takođe ostvarila mjerljive rezultate na ispunjavanju zadatih strateških ciljeva i prioriteta kako na institucionalnom, tako i na međunarodnom planu. Uz ekspertsku podršku INTOSAI Inicijative za razvoj (IDI) i SIGMA-e, Državna revizorska institucija je donijela Strateški plan razvoja za naredni petogodišnji period, koji se fokusira na sprovođenje revizija sa visokim uticajem, povećanje uticaja revizorskih nalaza kroz proaktivnu saradnju sa zainteresovanim stranama, kao i na izgradnji kapaciteta u skladu sa savremenim potrebama i promjenama u društvu.

U cilju ispunjavanja završnog mjerila u okviru pregovaračkog poglavlja XXXII "Finansijski nadzor", Državna revizorska institucija je nastavila da dodatno unaprjeđuje revizorske metodologije shodno međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI), procese strateškog planiranja revizija i praćenja realizacije preporuka. U cilju očuvanja nezavisnosti i samostalnosti rada Institucije, uz podršku Međunarodne inicijative za razvoj (IDI), izvršena je i ocjena navoda o prijetnjama i rizicima po nezavisnost DRI u odnosu na međunarodne principe nezavisnosti vrhovnih revizorskih institucija, kao pravne tekovine Evropske unije.

Državna revizorska institucija je nastavila da sarađuje sa Skupštinom realizujući obaveze definisane Protokolom o saradnji sa Skupštinom i Akcionim planom za ispunjavanje obaveza iz Protokola. U duhu strateškog cilja „Državna revizorska institucija jača uticaj revizije kroz proaktivnu saradnju sa zainteresovanim stranama", Institucija je unaprijedila saradnju sa civilnim sektorom, posebno u procesu predlaganja i planiranja revizija za Godišnji plan revizije.

Kroz učešće u radu strukovnih radnih grupa evropske i međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija i uz podršku međunarodnih partnera, Državna revizorska institucija je osnažila revizorske kapacitete kroz razmjenu vještina i iskustava u oblastima od značaja za rad Institucije. Poseban fokus je stavljen na učešću Institucije u sprovođenju većeg broja međunarodnih paralelnih revizija uspjeha sa VRI drugih zemalja i to na teme - „Sopstveni prihodi opština za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije" sa VRI Albanije, Rumunije, Poljske, Turske, Slovačke i Sjeverne Makedonije, „Implementacija Cilja održivog razvoja 5 iz UN Agende 2030 - Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i devojčice" sa VRI Republike Srbije, Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Uredom za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine i Glavnom službom za reviziju javnog sektora i „Upravljanje rijekama – zaštita rijeka od odlaganja komunalnog otpada" sa Uredom za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine.

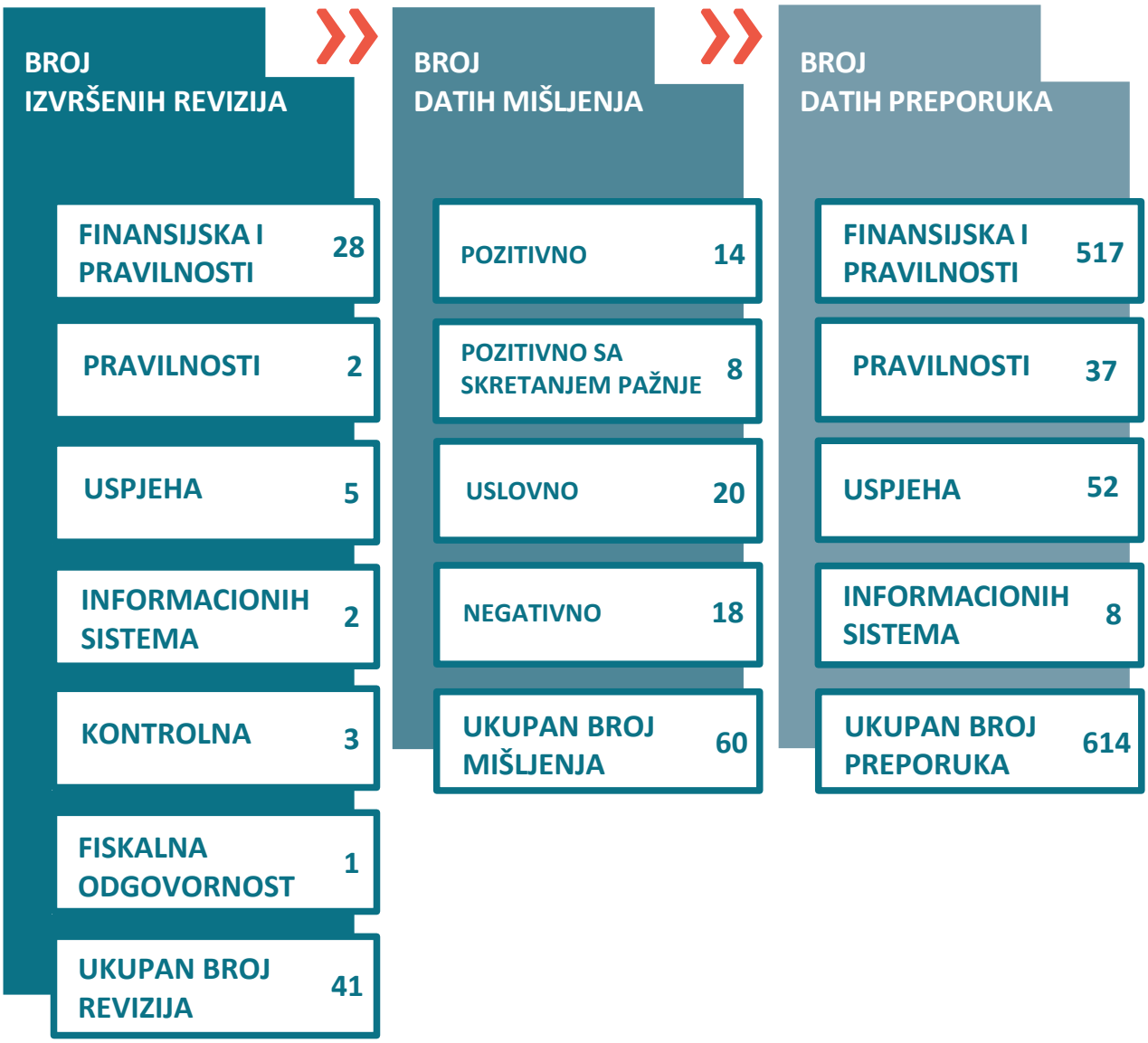
Državna revizorska institucija ostaje posvećena stvaranju pozitivnih promjena u društvu kroz davanje relevantnih preporuka za odgovorno i transparentno upravljanje javnim sredstvima u svrhu unaprjeđenja kvaliteta života građana.

PREDSJEDAVAJUĆI SENATOM
Senator
Nikola N. Kovačević

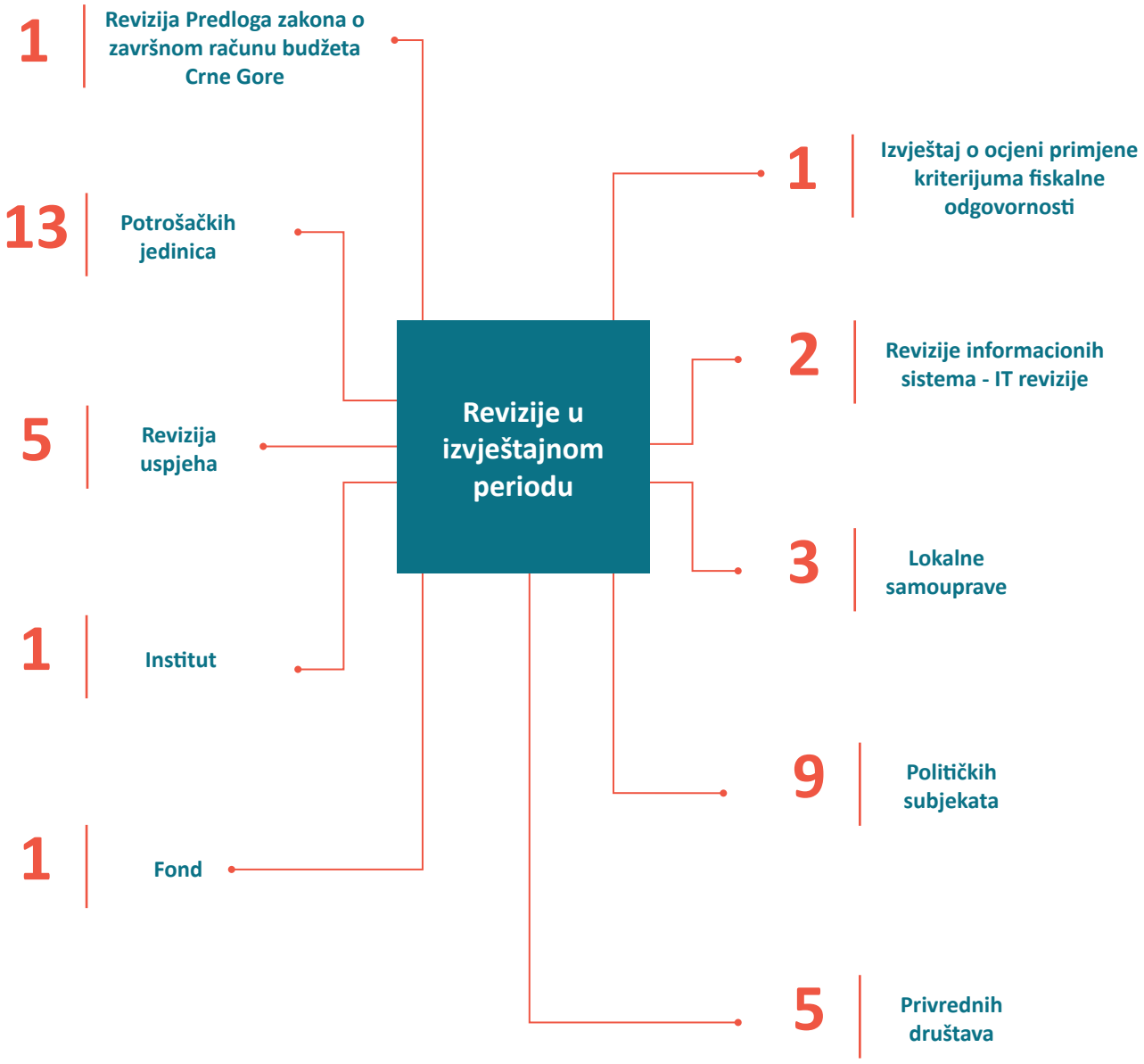
Prikaz revizija izvršenih u izvještajnom periodu

Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine predstavlja objedinjenu i sažetu cjelinu svih realizovanih aktivnosti u okviru djelatnosti Institucije u izvještajnom periodu, prvenstveno aktivnosti na realizaciji plana revizije. Kroz podnošenje Godišnjeg izvještaja, Institucija daje osvrt na rezultate ostvarene na ispunjavanju njene misije i nadležnosti.

S tim u vezi, u izvještajnom periodu izvršena je **41** revizija u kojima je dato ukupno **60** mišljenja i **614** preporuka, kako je prikazano na grafikonu.

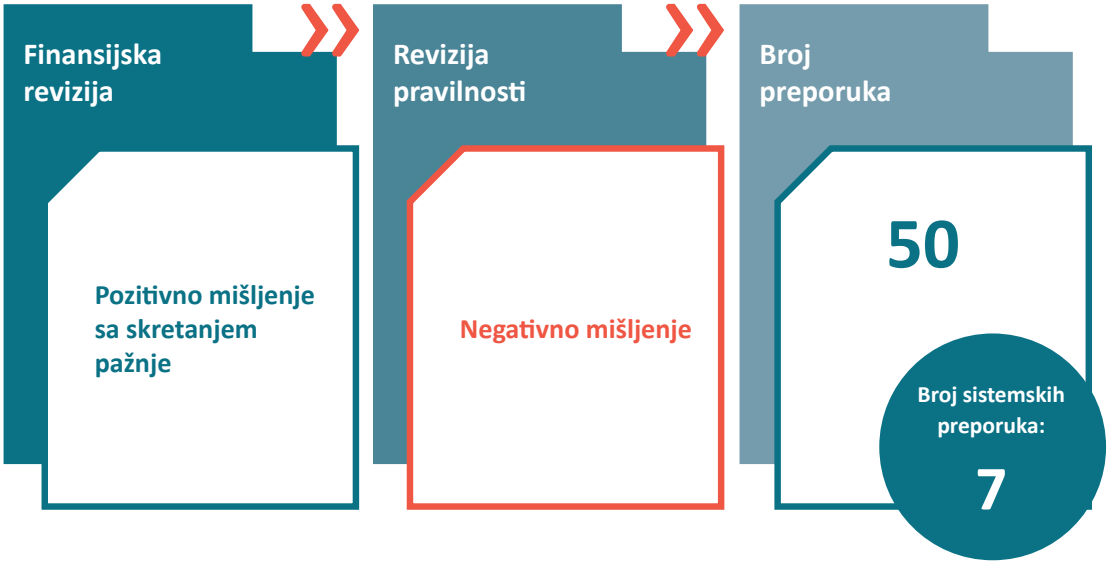

Nastojeći da sistem sagleda kroz više oblasti, Institucija je i u ovom izvještajnom periodu obuhvatila različite subjekte kojima je kroz identifikovane nepravilnosti i date preporuke ukazala na neophodne promjene koje je potrebno učiniti u cilju poboljšanja rada. Posvećena zajedničkom djelovanju unaprjeđenja sistema javnih finansija, Institucija je svoje izvještaje nastavila da dostavlja Skupštini Crne Gore, kao i da ih blagovremeno objavljuje na svojoj internet stranici omogućavajući široj javnosti da se upozna sa rezultatima revizije. Posebnu pažnju u izvještajnom periodu, Institucija je, osim zakonom obaveznih revizija – revizija Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, revizija političkih subjekata, Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2022. godini, posvetila oblasti zdravstva, bezbjednosti i odbrane, prosvjete i sporta. Revizije privrednih društava i jedinica lokalne samouprave su bile predmet interesovanja Državne revizorske institucije i u ovom izvještajnom periodu.

Revizija Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022.godinu

Državna revizorska institucija je izvršila reviziju Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu u kojoj je izraženo **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na finansijsku reviziju i **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti. Nepravilnosti utvrđene revizijom imale su za posljedicu **50** preporuka od čega je **7** sistemskog karaktera, kako je prikazano u narednom pregledu:

Finansijskom revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu utvrđeno je da **pogrešna prikazivanja nisu materijalno značajna**. Revizijom su utvrđeni **nedostaci** sadržine informacionog sistema koji podržava Glavnu knjigu trezora u dijelu klasa propisanih Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, kao i da Ministarstvo finansija kroz sistem Glavne knjige trezora **nije u cjelosti** obezbijedilo evidenciju stanja finansijske imovine (klasa 1), kao ni evidenciju obaveza (klasa 2) u skladu sa Pravilnikom.

Utvrđivanje Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu bez Završnog poreskog računa, katastarska evidencija poslovnih prostora na Rimskom trgu, kršenje zakonskih i podzakonskih propisa, kao i činjenica da se još uvijek ne primjenjuje Zakon o državnoj imovini kojim se stvaraju osnovne pretpostavke za primjenu Zakona o računovodstvu u javnom sektoru su opredijelili negativno mišljenje na reviziju pravilnosti.

Revizijom je **posebno ukazano** na rizike koji nastaju kao posljedica stavljanja van zakonske snage odredbi Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti koje se odnose na računovodstvo i završni račun budžeta, a koji nastaju primjenom Zakona o računovodstvu u javnom sektoru. Takođe je **ukazano** i na izmjene metodologije obračuna budžetskog rezultata koje su posljedica izmjena Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kroz godine.

Izvještaj o ocjeni primjene kriterijuma fiskalne odgovornosti u 2022. godini

ANALIZA STRATEGIJE, SMJERNICA I GODIŠNJEG ZAKONA O BUDŽETU

Državna revizorska institucija skreće pažnju da 43. Vlada Crne Gore nije u skladu sa članom 17 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti predložila fiskalnu strategiju Skupštini Crne Gore, što može imati negativne implikacije na strateške pravce djelovanja i utvrđivanja jasnih limita fiskalne potrošnje koje opredjeljuju smjernice fiskalne politike.

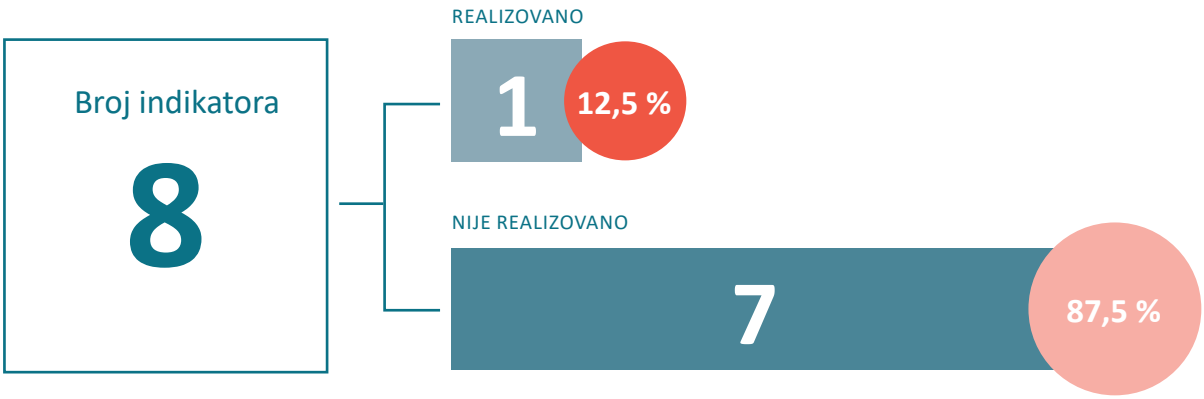
Državna revizorska institucija ukazuje da Vlada Crne Gore nije u skladu sa članom 18 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti donijela smjernice fiskalne politike za 2022. godinu, zbog čega se nije mogla izvršiti ocjena fiskalne usklađenosti limita potrošnje navedenih u Zakonu o budžetu Crne Gore za 2022. godinu (kao i u naknadnim rebalansima) i limita potrošnje navedenih u smjernicama, obavezujućih za fiskalnu 2022. godinu.

Izdaci iskazani u Predlogu zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu umanjeni za izuzeća iz limita potrošnje iznose 2.147,36 mil. eura, što je za 97,60 mil. eura manje od limita potrošnje utvrđenog Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu i na taj način je usklađen utvrđeni limit potrošnje.

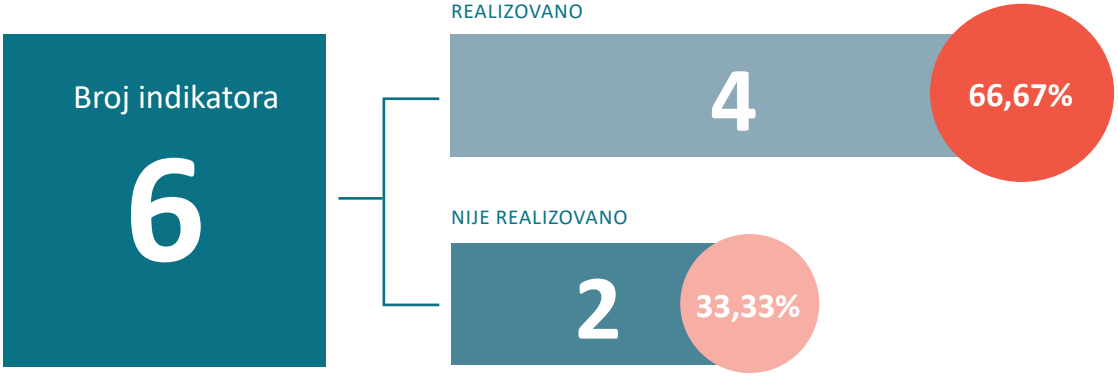
Ocjena fiskalne usklađenosti Fiskalne strategije obavezujuće za 2023. godinu i Smjernica obavezujućih za 2023. godinu nije se mogla izvršiti iz razloga što Vlada Crne Gore nije, u skladu sa članom 17 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, predložila fiskalnu strategiju za period trajanja mandata Vlade.

Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu nije usklađen u dijelu obavezujućeg limita potrošnje definisanog Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025. godine

Statički indikatori

Dinamički indikatori

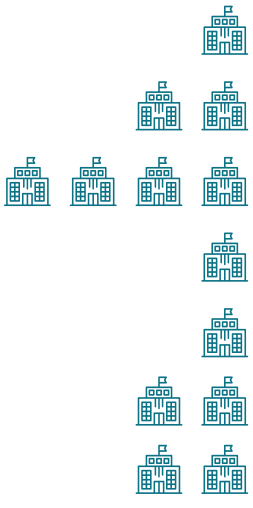
Fiskalno pravilo za organe lokalne uprave

Analiza kriterijuma lokalne samouprave u vezi sa ograničenjem deficita, kroz poređenje sa prihodima pokazala je da, u procesu planiranja i izvršenja budžeta za 2022. godinu, kriterijum nije realizovan kod 12 opština.

Revizija potrošačkih jedinica

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti **13 potrošačkih jedinica** kako je prikazano narednim tabelarnim pregledom:

13
potrošačkih jedinica

1 Ministarstvo
2 Agencije
4 Uprave
1 Zavod
1 Centar
2 Ustanove
2 Diplomatska predstavništva

Prilikom vršenja finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja potrošačkih jedinica izraženo je **26** mišljenja od čega **4 pozitivnih, 2 pozitivna sa skretanjem pažnje, 12 uslovnih i 8 negativnih** mišljenja na godišnji finansijski izvještaj i usklađenost poslovanja sa zakonima i podzakonskim aktima.
U nastavku su dati pregledi izraženih mišljenja u finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja potrošačkih jedinica:

26
mišljenja

4 pozitivno mišljenje
12 uslovno mišljenje
2 pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje
8 negativno mišljenje

	finansijska revizija	revizija pravilnosti
Ministarstvo unutrašnjih poslova	pozitivno mišljenje	negativno mišljenje
Agencija za nacionalnu bezbjednost	pozitivno mišljenje	uslovno mišljenje
Agencija za investicije Crne Gore	negativno mišljenje	negativno mišljenje
Uprava za sport i mlade	pozitivno mišljenje	uslovno mišljenje
Uprava za statistiku	pozitivno mišljenje	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje
Uprava za izvršenje krivičnih sankcija	uslovno mišljenje	negativno mišljenje
Uprava za šume	pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	negativno mišljenje
Zavod za školstvo	uslovno mišljenje	uslovno mišljenje
Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu	uslovno mišljenje	negativno mišljenje
Radio televizija Crne Gore	uslovno mišljenje	uslovno mišljenje
JU Dom starih "Bijelo Polje"	negativno mišljenje	negativno mišljenje
Diplomatska predstavništva u Velikoj Britaniji, Sjevernoj Irskoj i Španiji i Stalne misije sa sjedištem u Ženevi		2 uslovna mišljenja
Diplomatska predstavništva u Francuskoj, Rumuniji i Turskoj i konzularno predstavništvo u Turskoj		2 uslovna mišljenja

U finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja potrošačkih jedinica, Državna revizorska institucija je dala ukupno **286** preporuka i to:

Revizijom potrošačkih jedinica utvrđene su brojnenepravilnosti u oblastima evidencije i plaćanja izdataka, korišćenja budžetskih sredstava, programskog budžeta, plaćanja poreskih obaveza, angažovanja lica po osnovu ugovora, imovine, javnih nabavki, primjene Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama, od kojih su **ključne nepravilnosti** prikazane na sljedećem grafiku:

KLJUČNE NEPRAVILNOSTI

- nedostatak kontrole u realizaciji studija i projekata
- nepravilnosti u dijelu finansijskog izvještavanja i izvještavanja o neizmirenim obavezama
- slabosti u oblasti popisa, procjene i evidencije imovine
- plaćanje obaveza bez adekvatne računovodstvene dokumentacije
- nepravilna evidencija izdataka i nenamjenska potrošnja
- nepravilnosti u dijelu sprovođenja javnih nabavki (dijeljenja predmeta javnih nabavki i sl.) i izvještavanje o istim
- nedosljedna primjena Pravilnika o jednostavnim nabavkama u dijelu sprovođenja istih
- nepoštovanje odredbi Uputstva o radu državnog trezora koje se odnose na naplatu prihoda
- angažovanje lica po osnovu ugovora za radna mjesta definisana aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i isplate bez obezbjeđenja dokaza da je posao izvršen
- neplaćanje doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom
- slabosti u sistemu finansijskog upravljanja i unutrašnjih kontrola
- nedovoljna kontrolna funkcija Ministarstva vanjskih poslova u dijelu izvještavanja o sprovedenim nabavkama od strane predstavništva, kao i u dijelu izvještavanja o popisu imovine i obaveza od strane predstavništava

Revizija fondova

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **1 (jednu)** finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti fondova i to:

Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore izrazila negativno mišljenje na finansijsku reviziju i negativno mišljenje na reviziju pravilnosti i dala 49 preporuka. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja i datih preporuka u finansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Fonda:

Finansijska revizija	Revizija pravilnosti
Negativno mišljenje	**Negativno** mišljenje
7 preporuka	**42** preporuke

Na osnovu sprovedene finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Državna revizorska institucija je utvrdila **ključne nepravilnost** prikazane u narednom pregledu:

KLJUČNE NEPRAVILNOSTI

- neusaglašenost podataka evidentiranih u poslovnim knjigama Fonda sa istima evidentiranim u Glavnoj knjizi trezora
- nerealno planiranje budžeta za potrebe zdravstvenih ustanova
- nedostaci u izvještavanju o sopstvenim prihodima i rashodima
- nedostaci prilikom vršenja kontrole pravdanja uplaćenih sredstava javnim zdravstvenim ustanovama
- neadekvatno pravdanje uplaćenih sredstava od strane javnih zdravstvenih ustanova
- neadekvatno sprovođenje pojedinih postupaka javnih nabavki
- slabosti u oblasti popisa, procjene i evidencije imovine
- neažurirane interne procedure
- angažovanje lica po osnovu ugovora za radna mjesta definisana aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i isplate bez obezbjeđenja dokaza da je posao izvršen
- nepravilna evidencija

Revizija instituta

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **1 (jednu)** finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti instituta i to:

Institut za ljekove i medicinska sredstva

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja fnansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Instituta za ljekove i medicinska sredstva izrazila **pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje** na fnansijsku reviziju i **uslovno mišljenje** na reviziju pravilnosti i dala **14** preporuka. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja i dath preporuka u fnansijskoj reviziji i reviziji pravilnosti poslovanja Instituta:

Finansijska revizija	Revizija pravilnosti
Pozitivno mišljenje sa skretanjem pažnje	Uslovno mišljenje
1 preporuka	13 preporuka

Na osnovu sprovedene finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja Instituta za ljekove i medicinska sredstva, Državna revizorska institucija je utvrdila **ključne nepravilnost** prikazane u narednom pregledu:

KLJUČNE NEPRAVILNOSTI

- veliki broj neriješenih predmeta iz prethodnih godina po osnovu postupanja po zahtjevima za obnovu dozvole za stavljanje lijeka u promet i izmjene i dopune dozvole za lijek
- nijesu usklađeni koeficijenti zarada zaposlenih sa koeficijentima predviđenim važećim zakonskim i drugim propisima koji se odnose na zarade zaposlenih u javnom sektoru
- vršeno zaključivanje ugovora o djelu za poslove koji pripadaju poslovima redovne djelatnosti
- nepravilnosti u dijelu sprovođenja javnih nabavki i izvještavanja o istim
- neusaglašavanje stanja potraživanja sa svim kupcima
- nije uspostavljena unutrašnja revizija
- vršena knjižna odobrenja i storniranja izlaznih faktura bez precizno definisanih razloga za vršenje istih

Revizije uspjeha

SREDNJOROČNI PLAN REVIZIJE USPJEHA DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE CRNE GORE ZA PERIOD 2020 – 2024. GODINE

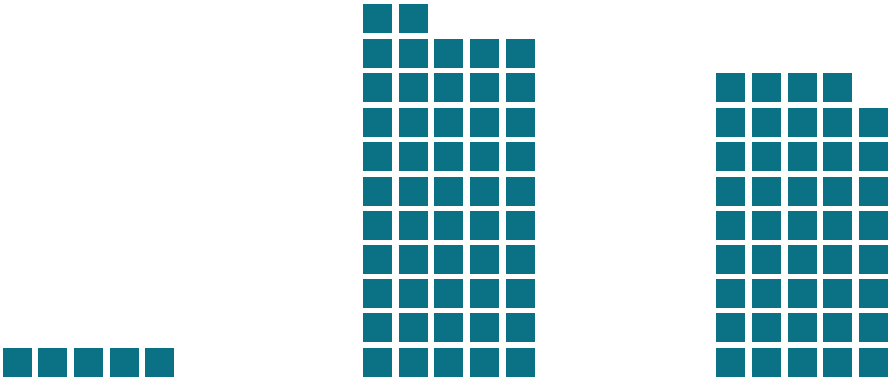

TEME REVIZIJE USPJEHA

Rodna ravnopravnost | Radni odnosi | Državna imovina | Covid 19 | Agenda UN 2030

Broj revizija uspjeha **5**

Broj preporuka **52**

Broj subjekata **44**

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „USPJEŠNOST SPROVOĐENJA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U CRNOJ GORI“

Rodna ravnopravnost je priznata kao osnovno ljudsko pravo od osnivanja Ujedinjenih nacija, a danas je jedna od temeljnih vrijednosti svih demokratskih društava. Rodno osjetljivo zakonodavstvo je centralni dio uvođenja rodnih pitanja u pravni sistem.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja
- Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
- Ministarstvo finansija
- Glavni Grad Podgorica
- Opština Berane

DA LI DRŽAVNI ORGANI PREDUZIMAJU ADEKVATNE MJERE ZA USPOSTAVLJANJE I USPJEŠNO SPROVOĐENJE POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI?

Normativni okvir

Zakon o rodnoj ravnopravnosti nije u dovoljnoj mjeri usaglašen sa potvrđenim međunarodnim ugovorima, opšte prihvaćenim standardima i odredbama relevantnih direktiva Evropske unije.

Institucionalni okvir

Većina nadležnih i drugih državnih organa često nijesu dosljedni ili u dovoljnoj mjeri posvećeni u sprovodjenju svojih zakonskih obaveza u vezi s rodnom ravnopravnošću ili su zaposleni u istim nedovoljno obučeni za sprovođenje rodnih politika.

Rodno budžetiranje

Identifikovani su nedostaci u sprovođenju i izvještavanju programskog (rodnog) budžetiranja.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha “Uspješnost sprovođenja politike rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori” je usvojen 31.03.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 15 PREPORUKA

Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za rodnu ravnopravnost

Dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine održao raspravu

Nije dostavljen Izvještaj o realizaciji preporuka

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „SOPSTVENI PRIHODI OPŠTINA U CILJU PRUŽANJA KVALITETNIH USLUGA GRAĐANIMA TOKOM PANDEMIJE“

S obzirom da u trenutku usvajanja Strateškog plana DRI (2018) i Srednjoročnog plana za vršenje revizija uspjeha (2019) nije bilo moguće predvidjeti pandemiju virusa Covid 19, u skladu sa dokumentom – Zajednička pozicija o saradnji, Državna revizorska institucija je prihvatila obavezu vršenja Kooperativne revizije – revizije uspjeha pod nazivom “Revizija sopstvenih prihoda opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije”. Kooperativna revizija – revizija uspjeha je vršena u saradnji sa vrhovnim revizorskim institucijama: Albanije, Sjeverne Makedonije, Poljske, Rumunije, Slovačke i Turske.

Uzimajući u obzir okolnosti izazvane pandemijom COVID - 19, na lokalnom i globalnom nivou, zaključeno je da se kooperativnom revizijom treba fokusirati na pitanje pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije. Saradnja između strana potpisnica realizovana je u formi paralelne revizije.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

Opštine u Crnoj Gori:	**Andrijevica, Bar, Berane, Bijelom Polju, Budva,**	**Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novom,**	**Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Petnjica,**	**Plav, Pljevlja, Plužine, Podgorica, Rožaje,**	**Tivat, Tuzi, Šavnik, Ulcinj i Žabljak**

Da li su sopstveni prihodi opština dovoljni za pružanje kvalitetnih usluga građanima u uslovima pandemije?

Organizacija sistema odgovora na pandemiju Covid-19

Crna Gora još uvijek nije donijela Zakon o kriznom upravljanju koji bi obezbijedio cjelovito i jedinstveno normativno uređenje ove oblasti i taj postupak je u toku.

Finansiranje opština

Uprkos preduzetim aktivnostima opštinskih timova za zaštitu i spašavanje, utvrđeno je da je iznos sopstvenih prihoda lokalnih samouprava u 2020. godini, bio manji za 37.462.896,22€ u odnosu na 2019. godinu i manji za 39.295.263,65€ u odnosu na 2021. godinu, dok su 19 od 24 opštine u Crnoj Gori ispod republičkog prosjeka razvijenosti.

Usluge opština

Sopstveni prihodi opština nijesu bili dovoljni za pružanje kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Zoran Jelić (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Branislav Radulović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije“ je usvojen 26.04.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 7 PREPORUKA

Izvještaj o reviziji dostavljen Vladi, Odboru za zdravstvo,rad i socijalno staranje; Zajednici Opština Crne Gore

Nije dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka

Nije održana Skupštinska rasprava

Nije istekao rok za dostavu izvještaja o realizaciji preporuka 31.10.2023.god.

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „UPRAVLJANJE REGISTROM NEPOKRETNOSTI DRŽAVNE IMOVINE“

Državna revizorska institucija je u izvještajima o reviziji uspjeha i izvještajima o reviziji predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore utvrdila niz nepravilnosti koje su se odnosile na uspostavljanje, vođenje i kontrolu evidencije državne imovine, i to:

- da nijesu preduzimane dovoljne organizacione, tehničke i kadrovske mjere kako bi se uspostavila odgovarajuća evidencija imovine koju koriste i sa kojom upravljaju državni organi;
- da evidencija koju vode državni organi nije bila potpuna i nije pružala sve potrebne podatke o državnoj imovini;
- Ministarstvo finansija i Uprava za imovinu nijesu imali uspostavljen funkcionalni program za vođenje jedinstvene evidencije državne imovine;
- postupak razgraničenja državne i opštinske imovine nije bio završen,
- Direkcija za inspekcijski nadzor nad državnom imovinom (MF) nije sprovodila kontrole čiji je predmet evidentiranje državne imovine.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Uprava za katastar i državnu imovinu
- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo kapitalnih investicija
- Uprava za željeznice
- Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove

DA LI JE UPRAVA ZA KATASTAR I DRŽAVNU IMOVINU PREDUZELA ODGOVARAJUĆE AKTIVNOSTI NA USPOSTAVANJU EFIKASNOG OKVIRA ZA VRŠENJE POPISA I EVIDENTIRANJE NEPOKRETNOSTI DRŽAVNE IMOVINE, NA NAČIN KOJI OMOGUĆAVA TAČNOST I POUZDANOST PODATAKA?

Pravni okvir

Postojeći normativni okvir ne predstavlja odgovarajući osnov za uspostavljanje potpunog i jedinstvenog Registra državne imovine. Registar ne sadrži procijenjenju vrijednost nepokretne stvari u momentu evidentiranja.

Uprava za katastar i državnu imovinu nije imala uspostavljen sistem kontrole kvaliteta podataka prilikom prikupljanja, obrade i evidentiranja podataka o nepokretnostima. Ministarstvo finansija, u Informaciji upućenoj Vladi 2019. godine dovelo je u pitanje vjerodostojnost dostavljenih izvještaja Uprave za nekretnine, u dijelu statusa okončanih postupka razgraničenja državne sa opštinskom imovinom. Uprava za nekretnine i njen pravni naslednik Uprava za katastar i državnu imovinu nijesu imali aktom utvrđene granice državne imovine i imovine opština za opštine u kojima je okončan postupak razgraničenja. Integrisani informacioni sistema SAP FI-AA modul nije bio uspostavljen na način predviđen opisom i specifikacijom projekta.

Postupak uspostavljanja i upravljanja Registrom nepokretnosti državne imovine još uvijek nije u dovoljnoj mjeri uspješan.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Upravljanje Registrom nepokretnosti državne imovine“ je usvojen 26.07.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 7 PREPORUKA

- Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za ekonomiju,finansije i budžet Skupštine
- Dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka
- Nije istekao rok za dostavu izvještaja o realizaciji preporuka 26.01.2024. god.
- Nije održana Skupštinska rasprava

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „USPJEŠNOST ANGAŽOVANJA FIZIČKIH LICA BEZ ZASNIVANJA RADNOG ODNOSA U DRŽAVNIM ORGANIMA“

Sprovedene revizije od strane DRI u prethodnom periodu, posebno ističući reviziju „Uspješnost upravljanja ugovorima o djelu, ugovorima o dopunskom radu i ugovorima o privremenim i povremenim poslovima u organima državne uprave”, pokazale su da se značajna sredstva i ne mali broj fizičkih lica angažuje u organima državne uprave, za obavljanje poslova bez zasnivanja radnog odnosa.

Kroz iste utvrđeni su brojni nedostaci prilikom planiranja angažovanja lica bez zasnivanja radnih odnosa, kao i nedostaci u uspostavljanju normativne, organizacione, tehničke i materijalne pretpostavke. Zaključeni ugovori imali su brojne nedostatke sa aspekta određivanja predmeta ugovora, vršenja nadzora nad radom lica i izvještaja o urađenom poslu. Razlozi koji su naveli da se sprovede predmetna revizija između ostalog jeste ugovaranje naknada za obavljanje poslova koja se vrši na netransparentan način, angažovanje lica za obavljanje poslova sistematizovanih radnih mjesta, kao i na poslovima koji predstavljaju osnovnu djelatnosti organa ili su u neposrednoj vezi sa njima i dr.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
- Uprava prihoda i carina
- Agencija za zaštitu životne sredine
- Ministarstvo poljoprivrede,šumarstva i vodoprivrede
- Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma

Da li se angažovanjem fizičkih lica, u državnim organima za obavljanje određenih poslova, bez zasnivanja radnog odnosa upravlja na efikasan način, uz postizanje očekivanih rezultata?

Planiranje potreba i postupak angažovanja fizičkih lica

Nedostatak internih procedura i odgovarajućeg praćenja realizacije ugovora ukazuje da postupak angažovanja fizičkih lica nije organizovan na efikasan način.

Subjekti revizije su u periodu obuhvaćenim revizijom (2020-2022) po osnovu ugovora o djelu, kojima su angažovali fizička lica isplatili 4,5 mil €, od čega samo u 2022. godini 2,09 mil €. Nije dostupna informacija o broju angažovanih fizičkih lica i ukupnom iznosu utrošenih sredstava po tom osnovu na državnom nivou.

Ugovori o angažovanju fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa

U izvještajima o radu subjekata revizije nema podataka o efektima izvršenih poslova za koje su angažovali fizička lica bez zasnivanja radnog odnosa, pa se ne može odgovoriti u kojoj mjeri su isti doprinijeli ostvarivanju ciljeva državnih organa. Angažovanje fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima, u periodu obuhvaćeno revizijom, nije vršeno uspješno.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i Zoran Jelić (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Uspješnost angažovanja fizičkih lica bez zasnivanja radnog odnosa u državnim organima“ je usvojen 05.09.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske insitucije www. dri.co.me

IZDATO 9 PREPORUKA

- Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje; Odboru za ekonomiju, finansije i budžet; Ministarstvu javne uprave
- Dostavljen Akcioni plan za realizaciju preporuka
- Nije istekao rok za dostavu izvještaja o realizaciji preporuka 05.03.2024. god.
- Nije održana Skupštinska rasprava

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI USPJEHA „PRIPREMLJENOST INSTITUCIJA CRNE GORE ZA REALIZACIJU CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA IZ PROGRAMA ODRŽIVOG RAZVOJA DO 2030. GODINE“

Potpisivanjem Programa održivog razvoja do 2030, Crna Gora se obavezala da će nizom mjera i aktivnosti, doprinositi postizanju ciljeva u okviru države, ali i postizanju ciljeva na globalnom nivou kroz međunarodnu saradnju. Na Samitu održanom septembra 2015. godine, UN su usvojile rezoluciju Program održivog razvoja do 2030. godine (Agendu 2030) koju su potpisale sve članice UN među kojima je i Crna Gora. Donošenjem Nacionalne strategije održivog razvoja do 2030 godine (jul 2016. godine) Crna Gora je u potpunosti prihvatila i u nacionalni sistem ugradila zahtjeve UN utvrđene Agendom 2030.

KO SU BILI SUBJEKTI REVIZIJE?

- Nacionalni savjet za održivi razvoj
- Uprava za statistiku – MONSTAT
- Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
- Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore – Kancelarija za održivi razvoj
- Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore - Sektor za strateško planiranje i koordinaciju politika Vlade

Da li su nadležne institucije preduzele odgovarajuće aktivnosti kako bi Crna Gora bila pripremljena za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. godine?

Institucije u Crnoj Gori nijesu u dovoljnoj mjeri pripremljene za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. godine, te se njihova pripremljenost ocjenjuje kao djelimično uspješna.

U cilju uspješnije realizacije ciljeva održivog razvoja treba preduzeti aktivnosti na daljem unapređenju zakonskog i strateškog okvira kao i jačanju kapaciteta nadležnih institucija.

Posebno je važno razvijati kapacitete Uprave za statistiku, u cilju utvrđivanja jasnih linija za praćenje ciljeva održivog razvoja i ostvarivanja uloge predviđene NSOR 2030.

Za ostvarivanje napretka u realizaciji ciljeva održivog razvoja potrebno je intezivirati aktivnosti na usklađivanju sektorskih strategija i pratećih planova i programa sa NSOR 2030. Subjekti koji su uključeni u sprovođenje NSOR 2030 nijesu obezbijedili dovoljno kvalitetnih podataka na osnovu kojih se može mjeriti napredak u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja i donositi odluke u cilju postizanja održivog razvoja.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: dr Branislav Radulović (Rukovodilac Kolegijuma) i dr Milan Dabović (član Kolegijuma).

Konačan Izvještaj o reviziji uspjeha „Pripremljenost institucija Crne Gore za realizaciju ciljeva održivog razvoja iz programa održivog razvoja do 2030. godine“ je usvojen 06.10.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 14 PREPORUKA

Izvještaj o reviziji dostavljen Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje

Nije istekao rok za dostavu Akcionog plana za realizaciju preporuka 22.12.2023.g.

Nije istekao rok za dostavu Izvještaja o realizaciji preporuka 06.10.2024. g.

Nije održana Skupštinska rasprava

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI ELEKTRONSKOG SERVISA eNARUČIVANJE

Polazeći od značaja koji zdravstveni sistem i zdravstvena zaštita imaju na cjelokupno društvo**, DRI je sprovela reviziju informacionog sistema u cilju ispitivanja efikasnosti elektronskog servisa za online naručivanje elektronskih recepata za redovnu terapiju za hronične bolesnike.**

KO JE BIO SUBJEKAT REVIZIJE?

FOND ZA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

U kojoj mjeri je novim elektronskim servisom online naručivanja elektronskih recepata (terapije) za hronične bolesnike, postignuto smanjenje broja posjeta kod izabranog doktora, kao i smanjenje administracije u programskom dijelu rada kod medicinskog osoblja?

ŠTA JE UTVRĐENO REVIZIJOM?

Elektronski servis eNaručivanje je uveden neposredno prije složene epidemiološke situacije uzrokovane prisustvom novog koronavirusa, odmah je pokazao svoje prednosti u vidu smanjenja broja rizičnih kontakata kako za pacijente – hronične bolesnike, tako i za izabrane doktore i drugo medicinsko osoblje. Imajući u vidu da dostupnost korišćenja elektronskog servisa eNaručivanje u najvećoj mjeri zavisi od uredno unešenih i preciznih planova rada izabranih doktora, to ažurnost unosa planova rada domova zdravlja sa precizno unešenim radnim vremenom izabranih doktora mora korespondirati sa činjeničnim stanjem o prisustvu izabranih doktora u ambulantama i biti na većem nivou. Takođe, izabranim doktorima se mora pružiti dodatna edukacija vezana za jedinstveno korišćenje aplikacije i detaljnije uputstvo koje korespondira sa istom. Dodatnom promocijom elektronskog servisa eNaručivanje u domovima zdravlja i od strane izabranih doktora unaprijediće se kvalitet elektronskih usluga u zdravstvenom sistemu.

Državna revizorska institucija je na osnovu sprovedenog postupka revizije, utvrdila da je funkcionisanje elektronskog servisa eNaručivanje elektronskih recepata za redovnu terapiju za hronične bolesnike uspješno u dijelu koji se odnosi na funkcionisanje aplikacije, sa potrebom dodatnih poboljšanja u dijelu koji se odnosi na edukaciju, promociju i prezentaciju građanima, kako bi se povećao broj korisnika elektronskog servisa eNaručivanje.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Senator dr Branislav Radulović, (rukovodilac Kolegijuma) i Senator dr Milan Dabović, (član Kolegijuma).

Izvještaj o reviziji elektronskog servisa e-Naručivanje je usvojen 28.03.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 3 PREPORUKA

Subjekat revizije je dostavio Akcioni plan za realizaciju preporuka.

Subjekat revizije je dostavio Izvještaj o realizaciji preporuka.

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI INTEGRALNOG ZDRAVSTVENOG INFORMACIONOG SISTEMA (IZIS) – SEGMENT: ZAKAZIVANJE LJEKARSKIH PREGLEDA KROZ ZDRAVSTVENI SISTEM

Polazeći od značaja koji zdravstveni sistem i zdravstvena zaštita imaju na cjelokupno društvo, DRI je sprovela reviziju Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem, u cilju ispitivanja efikasnosti elektronskog zakazivanja ljekarskih pregleda u IZIS, iz primarne zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite.

KO JE BIO SUBJEKAT REVIZIJE?

MINISTARSTVO ZDRAVLJA CRNE GORE

U kojoj mjeri Integralni zdravstveni informacioni sistem omogućava efikasno elektronsko zakazivanje ljekarskih pregleda iz primarne zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite?

ŠTA JE UTVRĐENO REVIZIJOM?

Web servis koji povezuje primarni nivo sa tercijarnim nivoom zdravstvene zaštite radi nesmetano i bez prekida u radu, tako da sistem Centralnog zakazivanja ljekarskih pregleda funkcioniše uspješno u smislu funkcionisanja elektronskog zakazivanja ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem, uz pomoć aplikacije koju koriste izabrani doktori za zakazivanje termina sa primarnog nivoa zdravstvene zaštite na tercijarni nivo zdravstvene zaštite.

- U pogledu punog ostvarenja ciljeva, sistem Centralnog zakazivanja ljekarskih pregleda zavisi od raspoloživosti/dostupnosti termina za specijalističke i dijagnostičke preglede, te u tom segmentu nije u dovoljnoj mjeri uspješan. Naime, po dobijanju planova rada u ambulantama, koje pripremaju direktori klinika, direktori službi i odjeljenja, termini se automatski unose u informacioni sistem od strane operatera u Službi za poslove informacionog sistema CIS KCCG. Međutim:
- Iako se redovni termini puštaju kvartalno, a vanredni termini mjesečno u zavisnosti od potrebe i raspoloživosti ambulanti/specijalista, za neke specijalnosti termini pušteni iz Kliničkog centra ne sačekaju drugu smjenu izabranih doktora već se odmah popune.
- Ljekari specijalisti često ne zakazuju kontrolne preglede kada imaju tu mogućnost, pa pacijent kontrolni pregled opet zakazuje preko izabranog doktora.
- Dešava se da pacijent ranije realizuje (unaprijed) potreban pregled, a da se zakazani termin ne oslobodi u sistemu Centralnog zakazivanja.
- Nerijetko se dešava da izabrani doktor upućuje pacijenta na specijalistički pregled bez minimuma obavljenih dijagnostičkih pregleda, jer vidi da u sistemu postoji slobodan termin.

- Oko 1/4 zakazanih pregleda se ne realizuje zbog nedolaska pacijenata.
- Ministarstvo zdravlja je uspostavilo pravila koja se odnose na funkcionisanje Integralnog zdravstvenog informacionog sistema – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda, donošenjem Uputstva o načinu ostvarivanja zdravstvene zaštite na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.

Nadležni Kolegijum DRI u sastavu: Predsjedavajući Senatom DRI, Senator Nikola N. Kovačević, (rukovodilac Kolegijuma) i Senator dr Branislav Radulović, (član Kolegijuma).

Izvještaj o reviziji Integralnog zdravstvenog informacionog sistema (IZIS) – segment: Zakazivanje ljekarskih pregleda kroz zdravstveni sistem je usvojen 07.09.2023. godine i dostupan na zvaničnoj internet stranici Državne revizorske institucije www. dri.co.me

IZDATO 5 PREPORUKA

IZVJEŠTAJ O IT REVIZIJI DOSTAVLJEN:
Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore

Subjekat revizije je dostavio Akcioni plan za realizaciju preporuka.

Subjekat revizije je u obavezi izvijestiti DRI o realizaciji preporuka do 07.03.2024

Revizije jedinica lokalne samouprave

Godišnjim planom revizija za 2023. godinu, Državna revizorska institucija je planirala da izvrši **2 (dvije)** finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave i **1 (jednu) kontrolnu reviziju**[1]. U odnosu na navedeno, Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila 1 (jednu) finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja jedinice lokalne samouprave za **2022. godinu**, dok će se **revizija Završnog računa budžeta Opštine Rožaje za 2022. godinu** izvršiti i objaviti do **kraja 2023. godine**.

Takođe, Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila i **1 (jednu) finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja jedinice lokalne samouprave za 2021. godinu**, koja je planirana Godišnji planom revizija DRI za 2022. godinu. U oblasti lokalne samouprave, DRI je izvršila i objavila **kooperativnu reviziju uspjeha** na temu **„Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije“**[2].
U nastavku je dat pregled **finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave**, izvršenih i objavljenih u izvještajnom periodu:

Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Nikšić za 2022. godinu

Izvještaj o reviziji Završnog računa budžeta Opštine Gusinje za 2021. godinu

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja **2 finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave** izrazila mišljenja na godišnji finansijski izvještaj i usklađenost poslovanja sa zakonima i podzakonskim aktima. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja u finansijskim revizijama i revizija pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave:

Opština Nikšić za 2022. godinu	**Uslovno mišljenje na finansijsku reviziju**	**Negativno mišljenje na reviziju pravilnosti**
Opština Gusinje za 2021. godinu	**Uslovno mišljenje na finansijsku reviziju**	**Negativno mišljenje na reviziju pravilnosti**

1 Kontrolna revizija – kontrola realizacije preporuka iz Izvještaja Završnog računa budžeta Opštine Andrijevica za 2019. godinu je sastavni dio Poglavlja „Kontrola realizacije preporuka“

2 Izvještaj o kooperativnoj reviziji uspjeha „Sopstveni prihodi opština u cilju pružanja kvalitetnih usluga građanima tokom pandemije je sastavni dio Poglavlja “Revizije uspjeha”.

U finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave, Državna revizorska institucija je dala ukupno **3 preporuke na finansijsku reviziju i 51 preporuku na reviziju pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave** i to:

Opština Nikšić za 2022. godinu	**2 preporuke na finansijsku reviziju**	**22 preporuke na reviziju pravilnosti**
Opština Gusinje za 2021. godinu	**1 preporuka na finansijsku reviziju**	**29 preporuka na reviziju pravilnosti**

Finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja jedinica lokalne samouprave utvrđene su **ključne nepravilnosti** u sljedećim oblastima:

KLJUČNE NEPRAVILNOSTI

Planiranje budžeta opština	Naplata sopstvenih prihoda	Evidencija imovine i obaveza
Zapošljavanje (ugovori o djelu; ugovori o privremenim i povremenim poslovima; imenovanje visoko rukovodnog kadra; zloupotreba podataka o volonterskom radu)	Javne nabavke (neprikazivanje svih nabavki u izvještajima o sprovedenim javnim nabavkama i ugovorima za jednostavne nabavke; ne vrši se procjena stvarnih potreba u skladu sa raspoloživim sredstvima za javne nabavke)	Oblast upravljanja i finansijskih kontrola (neuspostavljanje Unutrašnje revizije; neimenovanje rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju)

Revizije političkih subjekata

Primjenjujući kriterijume iz Uputstva o metodologiji vršenja finansijske revizije i revizije pravilnosti i na bazi procijenjenog rizika, Državna revizorska institucija je za 2023. godinu planirala revizije kod 10 političkih subjekata. U odnosu na navedeno, u izvještajnom periodu izvršene su finansijske revizije i revizije pravilnosti **9 političkih subjekata** u kojima je dato **18 mišljenja** od čega **7 pozitivnih, 4 pozitivnih sa skretanjem pažnje, 2 uslovna i 5 negativnih** i ukupno **67** preporuka. Revizija političkog subjekta Pokret "Evropa sad" će se okončati i objaviti do kraja 2023. godine.

Pregled izvršenih i objavljenih **finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja političkih subjekata** u izvještajnom periodu, **sa izraženim mišljenjima i datim preporukama** prikazan je na sljedećem grafiku:

Vršenjem revizije političkih subjekata, Državna revizorska institucija kontinuirano identifikuje slabosti i daje preporuke u cilju unaprjeđenja stanja u ovoj oblasti. I u ovom izvještajnom periodu identifikovane su **ključne nepravilnosti** kod revidiranih političkih subjekata koje su date u narednom pregledu:

KLJUČNE NEPRAVILNOSTI

plaćanja troškova sa računa ženskih organizacija, bez donošenja Statuta ženske organizacije, odnosno definisanja za koje svrhe se mogu koristiti raspoloživa sredstva za finansiranje rada ženskih organizacija

nepravilnosti u evidentiranju i popisu imovine i obaveza i neusaglašavanje obaveza sa dobavljačima i potraživanja sa lokalnim samoupravama

plaćanje troškova izborne kampanje sa žiro računa za redovno poslovanje

nijesu u propisanom roku vršena zatvaranja posebnih žiro računa za izborne kampanje

nepravilnosti u dijelu vođenja računovodstvenih evidencija (posebno za sredstva iz javnih i privatnih izvora) i obezbjeđenja posebnih evidencija o prihodima i rashodima za redovno poslovanje i izborne kampanje

odstupanja u iskazanim podacima o izbornim troškovima u izvještajima dostavljenim ASK-u i podacima iskazanim u poslovnim knjigama subjekata revizije

nepotpuna primjena važećeg Pravilnika o kontnom okviru prilikom evidentiranja poslovnih transakcija u poslovnim knjigama

nijesu svi troškovi pravdani adekvatnom i potpunom dokumentacijom, u skladu sa pravilima urednog knjigovodstva

Revizije privrednih društava

Godišnjim planom revizija za 2023. godinu, Državna revizorska institucija je planirala da izvrši **4 (četiri) finansijske revizije** i **revizije pravilnosti poslovanja privrednih društava** i to **2 (dvije) revizije privrednih društava čiji je osnivač država ili u kojima država ima većinsko vlasništvo** i **2 (dvije) revizije privrednog društva u vlasništvu lokalne samouprave**. U odnosu na navedeno, Državna revizorska
institucija je u izvještajnom periodu izvršila **1 (jednu)** finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti poslovanja **privrednog društva čiji je osnivač država za 2022. godinu** i **2 (dvije)** finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja **privrednog društva u vlasništvu lokalne samouprave,** dok je započeta revizija **Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO "Crnogorski elektrodistributivni sistem" Podgorica za 2022. godinu**.
U nastavku je dat pregled **finansijskih revizija i revizija pravilnosti privrednih društava**, izvršenih i
objavljenih u izvještajnom periodu:

Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JP za upravljanje morskim dobrom Crne Gore Budva za 2022. godinu

Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Možura" DOO Bar za 2022. godinu

Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja „Luka Kotor" AD Kotor za 2022. godinu

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja **3 finansijske revizije i revizije pravilnosti poslovanja privrednih društava** izrazila mišljenja na godišnji finansijski izvještaj i usklađenost poslovanja sa zakonima i podzakonskim aktima. U nastavku je dat pregled izraženih mišljenja u finansijskim revizijama i revizija pravilnosti poslovanja privrednih društava:

JP za upravljanje morskim dobrom CG Budva za 2022. godinu	Pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju	Uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti
Možura DOO Bar za 2022. godinu	Pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju	Uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti
"Luka Kotor" AD Kotor za 2022. godinu	Pozitivno mišljenje na finansijsku reviziju	Uslovno mišljenje na reviziju pravilnosti

U finansijskim revizijama i revizijama pravilnosti poslovanja jedinica privrednih društava, Državna revizorska institucija je dala ukupno **4 preporuke na finansijsku reviziju** i **30 preporuka na reviziju pravilnosti poslovanja privrednih društava** i to:

JP za upravljanje morskim dobrom CG Budva za 2022. godinu	**2 preporuke na finansijsku reviziju**	**15 preporuka na reviziju pravilnosti**
Možura DOO Bar za 2022. godinu	**1 preporuka na finansijsku reviziju**	**6 preporuka na reviziju pravilnosti**
“Luka Kotor” AD Kotor za 2022. godinu	**1 preporuka na finansijsku reviziju**	**9 preporuka na reviziju pravilnosti**

Na osnovu sprovedenih finansijskih revizija i revizija pravilnosti poslovanja privrednih društava, Državna revizorska institucija je utvrdila **ključne nepravilnosti** i slabosti u sljedećim oblastima:

KLJUČNE NEPRAVILNOSTI

Neusklađenost između planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda

Oblast upravljanja i finansijskih kontrola (nedostatak plana unaprjeđenja upravljanja i kontrola, nedostatak strateških i drugih planova; nedostatak sistema izvještavanja)

Zapošljavanje (ugovori o djelu; ugovori o privremenim i povremenim poslovima; zapošljavanje preko Agencije za posredovanje)

Javne nabavke (ne vrši se procjena stvarnih potreba u skladu sa raspoloživim sredstvima za javne nabavke; nepredviđene nabavke bez izmjene plana javnih nabavki)

Sistemske preporuke iz izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu

U procesu revizije je utvrđeno da se odredbe člana 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu[1] u vezi sa obavezom uplate i evidencije nekonsolidovanih sopstvenih prihoda javnih ustanova, koje se finansiraju iz budžeta, ne primjenjuju na sve javne ustanove. Naime, stavom 5 člana 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, je propisano da javna ustanova mora biti prepoznata organizacionom i/ili programskom klasifikacijom godišnjeg zakona o budžetu kako bi bila predmet konsolidacije[2].

SP1

Preporučuje se Skupštini Crne Gore da razmotri mogućnost, da u cilju usklađivanja sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, izmijeni normu godišnjeg zakona o budžetu koja se odnosi na konsolidaciju sopstvenih prihoda javnih ustanova, na način da se u Glavnoj knjizi trezora evidentiraju svi nekonsolidovani primici i izdaci (sopstveni prihodi, donacije i drugi, kao i njihova potrošnja) svih javnih ustanova koje se finansiraju iz budžeta Crne Gore.

Revizijom je utvrđeno da je sa Centralnog računa državnog trezora vršen prenos sredstava JP Morsko dobro u iznosu od 9.254.270,12€, Veterinarskoj komori i veterinarskim ambulantama u iznosu od 219.036,85€ i DOO Fondu za zaštitu životne sredine u iznosu od 238.760,78€, shodno zakonskim ovlašćenjima. Finansiranje navedenih entiteta vrši se direktno bez prenosa sredstava na Glavni račun državnog trezora, tako da se potrošnja ne evidentira u Glavnoj knjizi trezora.

SP2

Preporučuje se da se pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda finansiraju kroz sistem budžeta Crne Gore.

Ministarstvo finansija je evidentiralo primitke od povraćaja plaćenih izdataka iz prethodnog perioda na grupi računa 715 – Ostali prihodi pri čemu Državna revizorska institucija skreće pažnju da se ove transakcije i evidentiranje istih ponavljaju.

SP3

Potrebno je da Ministarstvo finansija razmotri mogućnost uvođenja konta ekonomske klasifikacije za primitke od povraćaja plaćenih izdataka.

1 "Sl. list CG",br. 144/21, 055/22, 109/22

2 Uzimajući u obzir programsku i organizacionu klasifikaciju koja je na snazi, odredbama se obuhvataju samo sopstveni prihodi javnih ustanova kulture, dok su izuzete javne ustanove obrazovanja, javne zdravstvene ustanove, kao i javne ustanove socijalnog staranja.

Revizijom je utvrđeno da je Vlada Crne Gore kod Uprave za inspekcijske poslove, Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje i Ministarstva zdravlja imenovala lica za vršioce dužnosti u dva mandata, što nije u skladu sa članom 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

SP4 Preporučuje se Vladi Crne Gore da, u skladu sa članom 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima određuje vršioca dužnosti do imenovanja odnosno postavljenja lica a najduže do 6 mjeseci.

Revizijom je utvrđeno da ne postoji zakonska obaveza vođenja centralizovane evidencije po svim potraživanjima iz budžeta Crne Gore (pozajmice i krediti opštinama, finansijskim institucijama i dr.), pa samim tim ne postoje cjeloviti izvještaji koji bi pružili presjek stanja po svim potraživanjima na datum 31.12.2022. godine.

SP5 Potrebno je stvoriti zakonske pretpostavke za centralizovanu evidenciju potraživanja. Evidenciju potraživanja je neophodno centralizovati iz razloga primjene novog Zakona o računovodstvu u javnom sektoru i promjene načina obračuna budžetskog rezultata kojim neto pozajmljivanje od strane budžeta postaje korektivni iznos izvora finansiranja deficita.

SP6 Državna revizorska institucija skreće pažnju da je u postupku revizije utvrđeno da Komisije za popis Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva kulture i medija, Ministarstva sporta i mladih, Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstva kapitalnih investicija i Uprave za katastar i državnu imovinu nijesu izvršile popis blagajne i obaveza na 31.12.2022. godine. U toku 2022. godine subjekti revizije nijesu vršili isplate preko blagajne, već su iste vršene preko SAP sistema u skladu sa usmenom informacijom Ministarstva finansija kojom su obaviješteni o prestanku rada blagajne.

U procesu revizije utvrđeno je da odgovarajući zakonski propisi koji propisuju naplatu javnih prihoda nemaju usaglašenu nomenklaturu prihoda sa njihovom ekonomskom suštinom.

SP7 Državna revizorska institucija skreće pažnju da je potrebno da predlagači zakona usaglašavaju nomenklaturu prihoda sa njihovom ekonomskom suštinom.

Sistemske preporuke iz izvršenih pojedinačnih revizija

Senat Državne revizorske institucije je usvojio preporuke sistemskog značaja, koje su proistekle iz vršenja finansijskih revizija i revizija pravilnosti sedam **(7)** subjekata revizije, od kojih se **4** odnose na revizije potrošačkih jedinica, **2** na revizije političkih subjekata i **1** na reviziju fonda. Sistemske preporuke su date u cilju unaprjeđenja sistema javnih finansija i poslovanja većeg broja subjekata revizije kroz moguće izmjene zakonskih i podzakonskih akata i otklanjanje uočenih slabosti u određenim oblastima.

U nastavku je dat grafički prikaz sistemskih preporuka iz izvršenih pojedinačnih finansijskih revizija i revizija pravilnosti.

Revizije potrošačkih jedinica

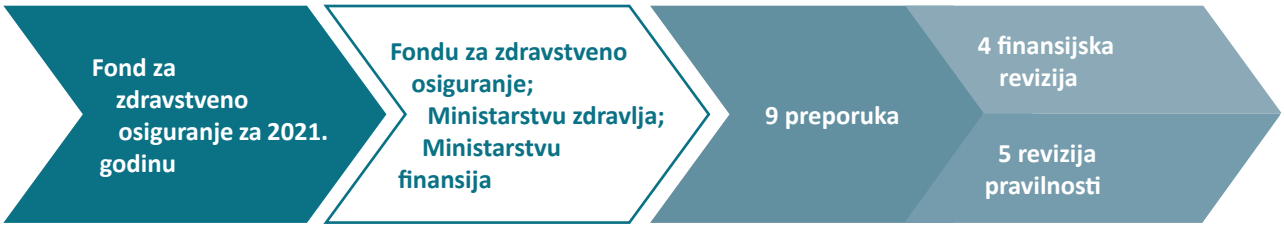
Uprava za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu	Vladi Crne Gore	1 preporuka	imenovati vršioce dužnosti rukovodnog kadra najduže do 6 mjeseci
JU Dom starih Bijelo Polje za 2022. godinu	Ministarstvu rada i socijalnog staranja	1 preporuka	preispitati mogućnost povećanja učešća Ministarstva u pokriću troškova smještaja korisnika koji ne mogu samostalno platiti usluge
Revizija diplomatskih predstavništava CG za 2022. godinu	Predsjedniku CG, Vladi CG, Ministarstvu vanjskih poslova	1 preporuka	preduzeti aktivnosti u što kraćem roku za postavljenje ambasadora u zemljama u kojima su mjesta ambasadora upražnjena
Agencija za investicije Crne Gore za 2021. godinu	Ministarstvu ekonomskog razvoja, organima nadležnim za realizaciju razvojnih projekata jedinica lokalne samouprave	2 preporuke	uspostaviti objedinjenu bazu podataka sa finansijskim, evidencionim i podacima od ukupnog uticaja za sprovođenje posebnog programa	opredijeliti razvojne projekte primjereno stepenu razvijenosti jedinica lokalne samouprave

Revizije političkih subjekata

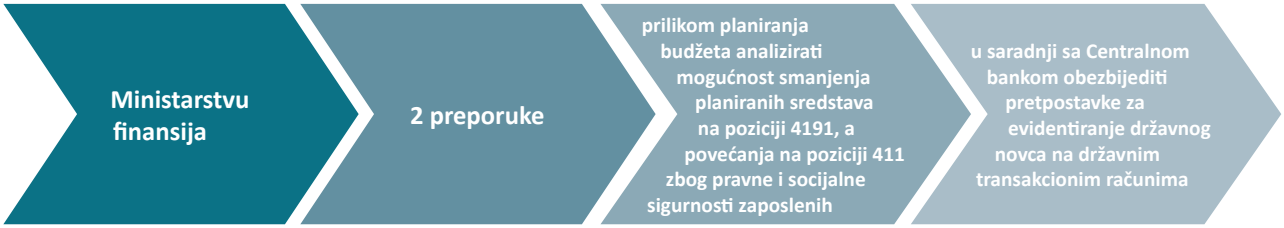
Miodrag Daka Davidović Narodni pokret za 2022. godinu	Odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu	1 preporuka	Definisati pravni status grupe birača kroz izmjene Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja

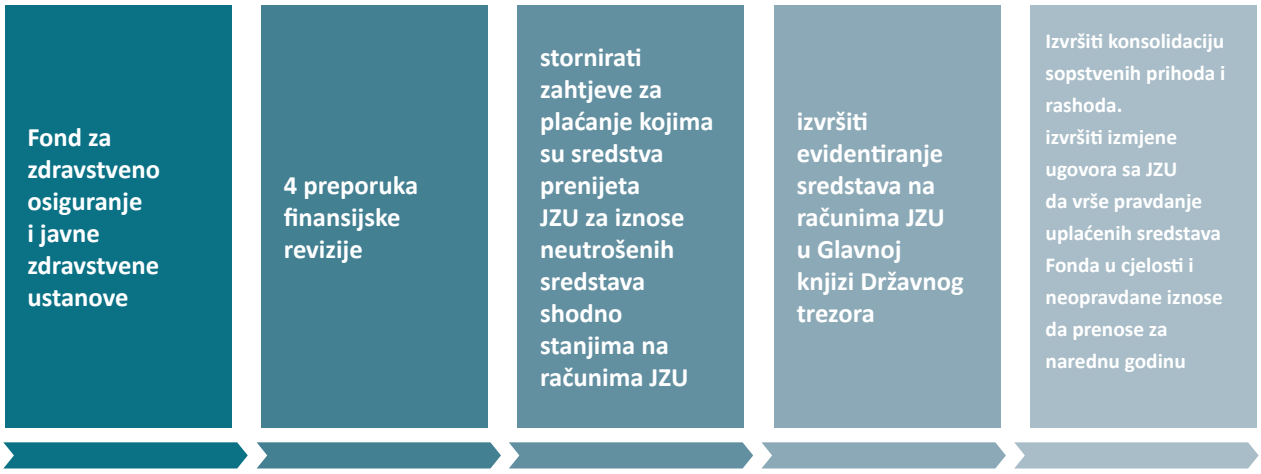

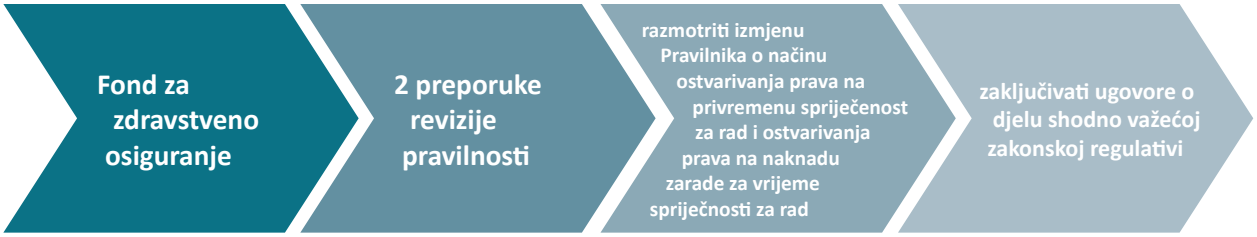
Revizija fondova

Sistemske preporuke iz izvršenih pojedinačnih revizija

Revizija Uprave za izvršenje krivičnih sankcija za 2022. godinu

SP1 Vlada Crne Gore treba da vršioce dužnosti starješine organa uprave, odnosno službe ili lica koja vrše poslove visoko rukovodnog kadra određuje najduže do šest mjeseci, kako je to propisano odredbama člana 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

Revizija JU Dom starih Bijelo Polje za 2022. godinu

SP2 Ministarstvo rada i socijalnog staranja treba da u koordinaciji sa ustanovama socijalne i dječje zaštite obezbijedi donošenje rješenja o ostvarivanju prava na usluge smještaja korisnika u ustanovama u skladu sa važećim pravnim propisima, kao i da preispita mogućnost povećanja svog učešća u pokriću troškova smještaja korisnika koji nijesu u mogućnosti da samostalno plaćaju usluge, kako bi se obezbijedila adekvatna podrška i resursi za njihovu njegu i zbrinjavanje od strane Doma.

Revizija diplomatskih predstavništava za 2022. godinu

SP3 Preporučuje se organima nadležnim za postavljenje ambasadora da u što kraćem roku preduzmu aktivnosti postupka postavljenja ambasadora u zemljama prijema u kojim su mjesta ambasadora upražnjena, u cilju obezbjeđenja uslova za nesmetano predstavljanje i zastupanje interesa Crne Gore u istim.

Revizija Agencije za investicije Crne Gore za 2021. godinu

SP4 U cilju vođenja jedinstvene evidencije o realizovanim ulaganjima obezbijeđenim sprovođenjem posebnog programa, preporučuje se organima nadležnim za pripremu, sprovođenje i nadzor posebnog programa da uspostave objedinjenu bazu podataka koja će sadržati finansijske, evidencione i podatke od ukupnog uticaja za sprovođenje ovog programa

SP5 Preporučuje se nadležnim organima da za realizaciju programa od značaja opredjeljuju razvojne projekte primjereno stepenu razvijenosti jedinica lokalne samouprave u cilju obezbjeđivanja ravnomjernijeg regionalnog razvoja.

SISTEMSKE PREPORUKE KOD REVIZIJA POLITIČKIH SUBJEKATA

Revizija Grupe birača Miodrag Daka Davidović Narodni pokret za 2022. godinu

SP6 Budući da Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja nije definisan pravni status grupe birača, preporučuje se nadležnom skupštinskom odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu, odnosno radnoj grupi nadležnoj za izmjene Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja da, izmjenama Zakona definiše način poslovanja grupe birača kao političkog subjekta nakon održanih izbora i sticanja parlamentarnog statusa, ukoliko se ista ne transformiše u političku partiju.

Revizija Nove srpske demokratije za 2022. godinu

SP7 Centralna banka Crne Gore, shodno odredbi člana 17 stav 5 Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja ne treba da sprovodi prinudnu naplatu sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje, s obzirom da sredstva sa posebnog računa za finansiranje izborne kampanje ne mogu biti predmet izvršenja u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak izvršenja i obezbjeđenja, osim za naplatu troškova izborne kampanje.

SISTEMSKE PREPORUKE KOD REVIZIJE FONDOVA

Revizija Fonda za zdravstveno osiguranje Crne Gore za 2021. godinu

SP8 Fond treba da izvrši storniranje zahtjeva za plaćanje kojima su sredstva prenijeta JZU za iznose neutrošenih sredstava shodno stanjima na računima JZU i to po budžetskim pozicijama u tekućoj (izvještajnoj) godini uz evidentiranje istih u narednoj kalendarskoj godini zahtjevima za plaćanje bez prenosa sredstava u cilju istinitog i objektivnog iskazivanja primitaka i izdataka u finansijskim izvještajima.

SP9 Fond zdravstva CG treba izvršiti evidentiranje stanja sredstava na računima JZU na kontima klase 1 u glavnoj knjizi Državnog trezora.

SP10 Fond zdravstva CG treba da izvrši konsolidaciju sopstvenih prihoda i rashoda finansiranih iz istih.

SP11 Potrebno je da Fond izvrši izmjene ugovora sa javnim zdravstvenim ustanovama na način da se istim zdravstvene ustanove obavezuju da vrše pravdanje uplaćenih sredstava Fonda u cjelosti, kao i da se neopravdani iznosi prenose u narednu godinu. Takođe, potrebno je da se u Fondu obezbijedi praćenje pravdanja uplaćenih sredstava po JZU na način da se svaka naredna uplata uslovljava pravdanjem prethodne, odnosno da se ista umanjuje za iznos neopravdanih sredstava, a da se u slučaju utvrđivanja više uplaćenih sredstava na kraju godine i sto koristi kao osnov za umanjenje planiranih sredstava za narednu godinu toj JZU.

SP12 Potrebno je da Fond za zdravstveno osiguranje razmotri mogućnost da izmijeni Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na privremenu spriječenost za rad i ostvarivanja prava na naknadu zarade za vrijeme privremene spriječenosti za rad da se kao osnov za obračun naknade koristi dokaz od poreskog organa o visini isplaćene zarade zaposlenom kako je to regulisano u Pravilniku o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite, nakon sprovedene analize izdataka.

SP13 Ministarstvo zdravlja treba da izvrši procjenu broja zaposlenih u JZU shodno broju korisnika zdravstvenih usluga koje pokrivaju te JZU i da definiše način njihovog finansiranja u skladu sa utvrđenim potrebama, obzirom da su troškovi bruto zarada i doprinosa na teret zaposlenih u strukturi ukupnih troškova Fonda u 2021. godini iznosili 41,25% i da je utvrđen trend stalnog uvećavanja broja zaposlenih u JZU.

SP14 Preporučuje se subjektu revizije da zaključuje ugovore o djelu saglasno važećoj zakonskoj regulativi, uz obavezu izvršilaca da dostave izvještaje o sprovedenim aktivnostima po zaključenim ugovorima, uz obezbjeđenje nadzora i kontrole. Posebno treba voditi računa da se ugovorima o djelu mogu angažovati lica za obavljanje poslova koji nisu iz opisa poslova državnih službenika i namještenika tj. samog Fonda.

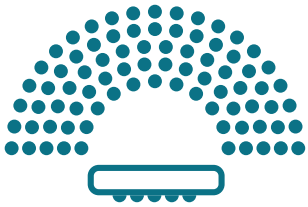
SP15 Preporučuje se da Ministarstvo finansija prilikom planiranja budžeta kako Fonda tako i ostalih državnih organa i organa državne uprave analizira mogućnost smanjenja planiranih sredstava na poziciji 4191 - planirani iznosi (aproprijacije), mjesečno ili kvartalno odobravanje potrošnje (varanti/ alokacije), ugovaranje obaveza, zahtjevi za plaćanja i plaćanja koja se odnose na izdatke po osnovu isplata ugovora o djelu a povećanja planiranih sredstava na poziciji 411 - bruto zarada, čime bi se stvorio osnov za rješavanje pravnog statusa ovih lica, dovelo do pravne i socijalne sigurnosti zaposlenih i ispoštovala činjenica da poslove iz nadležnosti organa obavljaju državni službenici i namještenici koji za svoj rad bivaju plaćeni.

SP16 Ministarstvo finansija u saradnji sa Centralnom bankom CG treba da obezbijedi pretpostavke za evidentiranje državnog novca na državnim transakcionim računima kroz izmjene Odluke o sadržini Centralnog registra transakcionih računa u članu 5 stav 1 tačka 7 uvođenjem posebne oznake za "državni račun" čime bi se stvorila osnova da se svi žiro računi javnih zdravstvenih ustanova označe kao državni transakcioni računi i izvrši konsolidacija primitaka, izdataka i salda (početnog i krajnjeg) evidentiranih na istim.

Kontrola realizacije preporuka

Fiskalna disciplina, odgovorno i transparentno upravljanje javnim finansijama jesu izazovi modernog vremena. Kroz date preporuke i prije svega praćenje njihove implementacije nastoje se otkloniti identifikovane slabosti sistema i pružiti dodatna vrijednost društvu. Za implementaciju izdatih preporuka od strane Državne revizorske institucije odgovorni su subjekti revizije, dok je vrhovna državna revizija odgovorna za: - izradu preporuka; - praćenje implementacije preporuka (follow up); - kontrolu i ocjenu jesu li subjekti revizije postupili prema datim preporukama i preduzeli potrebne aktivnosti radi otklanjanja nepravilnosti i sprječavanja njihovog ponavljanja, odnosno je li subjekat revizije ostvario predviđena unaprjeđenja. Dodatnu podršku naporima Državne revizorske institucije u jačanju sistema javnih finansija pruža
Zaključak[1] koji je Skupština donijela prilikom razmatranja Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu, Izvještaja o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021 - oktobar 2022. godine koji je dat u narednom pregledu:

Zaključak Skupštine Crne Gore

Skupština Crne Gore poziva Vladu Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu. Takođe, Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2021 - oktobar 2022. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještava Skupštinu Crne Gore.

U izvještajnom periodu Državna revizorska institucija je u skladu sa metodologijom izvršila kontrolu realizacije preporuka kroz reviziju Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore, izvještaje o realizaciji preporuka iz pojedinačnih revizija i kontrolne revizije. Analiza je pokazala da je od ukupno datih **998** preporuka realizovana **434** preporuka, **174** nije realizovano, **184** djelimično realizovano, **116** je u fazi realizacije, za **71** preporuku se nije mogao utvrditi status, dok **19** preporuka nije primjenjivo.

1 Objavljen u „Službenom listu CG“, br.150/22

Realizacija preporuka iz revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godine

Realizacija preporuka iz pojedinačnih izvještaja

Kontrolne revizije

Kontrola realizacije preporuka iz revizije Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu

Skupština Crne Gore, povodom razmatranja Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu, Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2021. – oktobar 2022. godine dana 27. decembra 2022. godine donijela je Zaključak broj: 33/22-4/8 - EPA 586 XXVII i isti objavila u Službenom listu Crne Gore1.

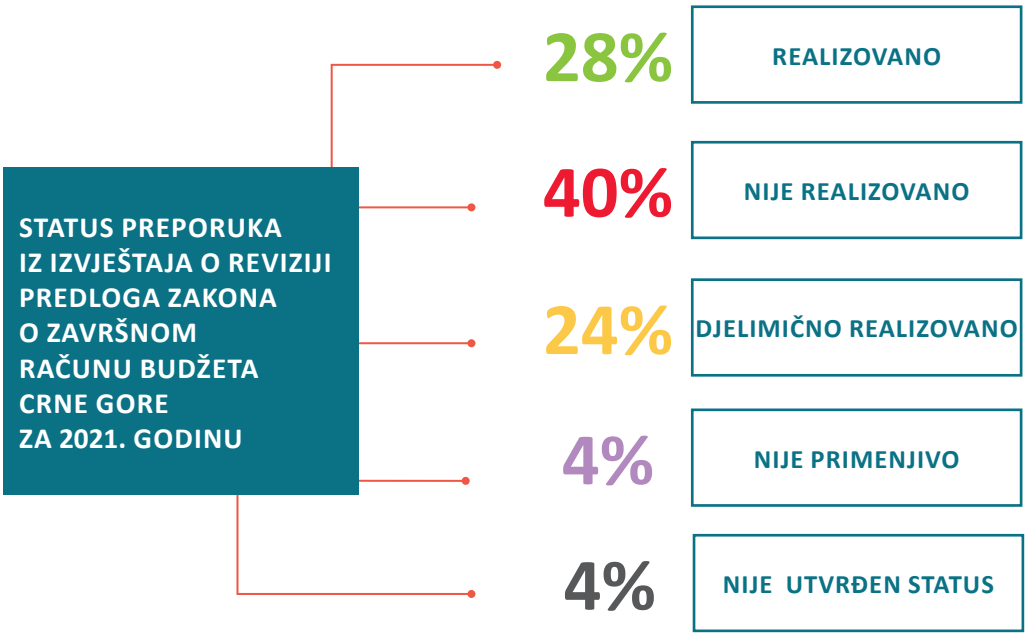
Zaključkom Skupštine Crne Gore broj: 33/22-4/8 - EPA 586 XXVII se, između ostalog, "poziva Vlada Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2021. godinu. Takođe, Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2021 - oktobar 2022. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještava Skupštinu Crne Gore."

Državna revizorska institucije je, na osnovu nalaza utvrđenih revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Informacije o realizaciji Akcionog plana za implementaciju preporuka Državne revizorske institucije na kraju prvog kvartala 2023. godine (dopis br: 04-430/23- 3918/1 od 6. septembra 2023. godine, DRI br: 06-035/23-2150-1 od 6. septembra 2023. godine) utvrdila sljedeće:

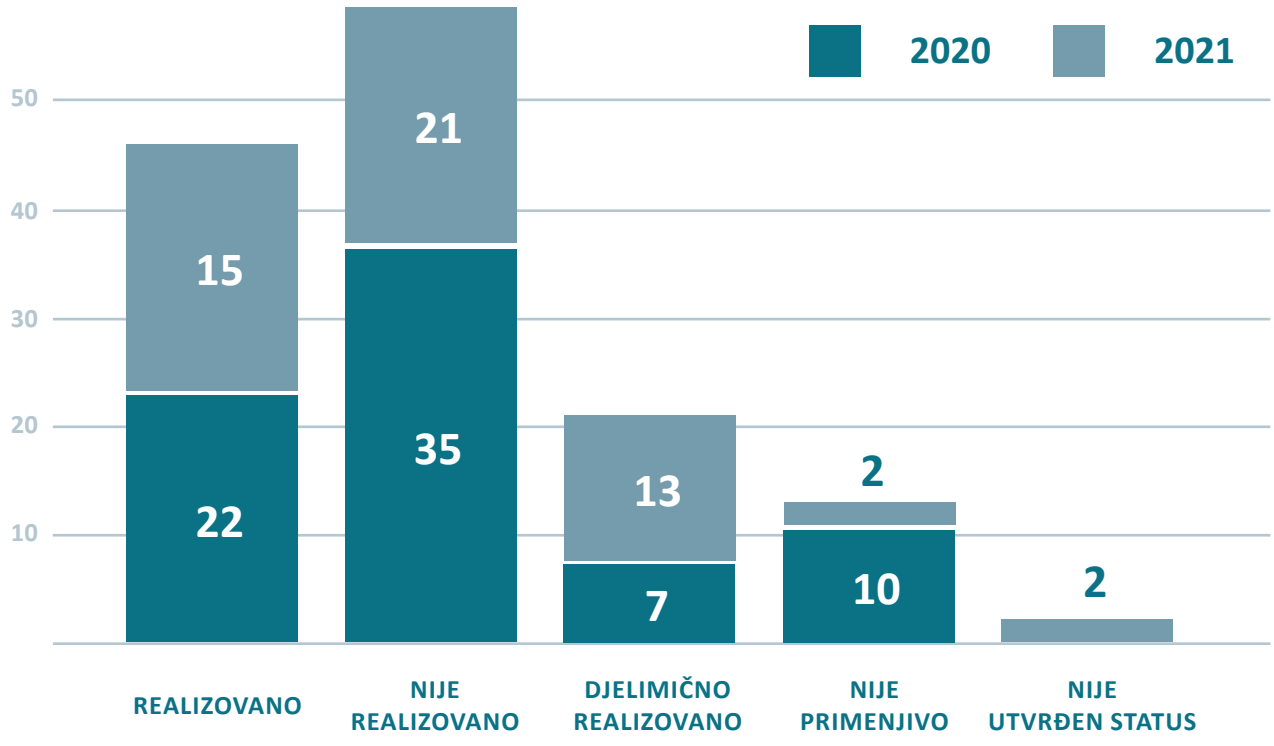
Kontrola realizacije preporuka iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2021. godinu							
naziv izvještaja	datum usvajanja izvještaja o reviziji	nadležni kolegijum	subjekti revizije	broj kontrola	broj preporuka	status realizacije preporuka	dostava izvještaja o realizaciji preporuka
Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2022. godinu	06.10.2023.	Senator dr Milan Dabović – rukovodilac Kolegijuma i Predsjedavajući Senatom, Senator Nikola N. Kovačević – član kolegijuma	Vlada Crne Gore – Ministarstvo nadležno za poslove finansija / potrošačke jedinice obuhvaćene zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu	1	53	15 21 13 2 2	Predsjedniku Crne Gore, Skupštini Crne Gore, Vladi Crne Gore

realizovano
nije realizovano
djelimično realizovano
u fazi realizacije
nije se mogao uvjeriti u status
nije primjenjivo

Grafik: Status preporuka iz Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2021. godinu

Pregled realizacije preporuka datih u izvještajima za 2020. i 2021. godinu

Kontrola realizacije preporuka iz pojedinačnih revizija

Praćenje implementacije preporuka iz pojedinačnih izvještaja je alat kojim Državna revizorska institucija nastoji dodatno ojačati svoju preventivnu ulogu i mehanizam kontrole upravljanja i korišćenja javnih sredstava. Kroz kontrolu realizacije preporuka iz **43** revizije utvrđeno je da je **43.49%** preporuka realizovano, **17.43%** nije realizovano, **18.44%** djelimično realizovano, **11.62%** je u fazi realizacije, kod **7.11%** preporuka nije utvrđen status, dok **1.90%** preporuka nije primjenjivo.

Utvrđeno stanje realizacije preporuka kod pojedinih subjekata revizije je zahtijevalo dodatne kontrole Državne revizorske institucije u cilju poboljšanja rada istih.
O stanju i napretku u radu subjekata, Državna revizorska institucija je kroz dostavljanje Izvještaja o realizaciji preporuka, upoznavala i nadležne skupštinske Odbore.

Grafik: Pregled broja revizija po broju vršenih kontrola

Grafik: Pregled broja dostavljenih izvještaja o realizaciji preporuka skupštinskim odborima

Kontrolne revizije

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **3 (tri) kontrolne revizije**, odnosno kontrolu realizacije ranije izdatih preporuka sadržanih u izvještajima o reviziji.
U nastavku je dat pregled **izvještaja o kontrolnim revizijama**, izvršenim i objavljenim u izvještajnom periodu:

- **13. Jul Plantaže Ad Podgorica za 2018. godinu**
- **Doo Deponija Podgorica za 2019. godinu**
- **Opština Andrijevica za 2019. godinu**

Državna revizorska institucija je prilikom vršenja 3 kontrolne revizije izvršila ocjenu realizacije ukupno **63 preporuke**. U nastavku je dat pregled statusa realizacije preporuka sadržanih u izvještajima o kontrolnim revizijama:

Kontrolnim revizijama je utvrđeno da su subjekti revizije ostvarili značajne rezultate u postupanju po preporukama datim u izvještajima o reviziji, međutim postoje i dalje nedostaci u dosljednoj primjeni zakona i podzakonskih akata u određenim oblastima i to:

Opština	Društvo sa ograničenom odgovornošću u vlasništvu lokalne samouprave	Akcionarsko društvo u većinskom vlasništvu države
Evidencija prihoda, rashoda, obaveza i imovine; Naplata sopstvenih prihoda opštine.	Evidencija rashoda, obračun amortizacije, naplata potraživanja; primjena Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Zakona o porezu na dodatu vrijednost	Primjena Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i radu unutrašnje revizije, popis imovine, blagajničko poslovanje

Pregovarački proces Crne Gore – Poglavlje XXXII Finansijski nadzor, oblast eksterne revizije

Doprinos Državne revizorske institucije u pregovaračkom procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji je nastavl-jen kroz aktivno učešće Institucije u radu pregovaračke grupe – XXXII (Finansijski nadzor).

U okviru Pregovaračkog poglavlja XXXII, za oblast eksterne revizije definisano je sljedeće završno mjerilo:

DRI Crne Gore se usaglašava sa standardima Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI), uključujući obezbjeđivanje finansijske, funkcionalne,institucionalne nezavisnosti, sprovođenje finansijske revizije i revizije uspjeha, i obezbjeđuje dovoljan administrativni kapacitet.

U nastavku je dat pregled statusa ispunjenosti obaveza za izvještajni period iz završnog mjerila za pregovaračko poglavlje XXXII, Finansijski nadzor, oblast eksterne revizije:

Usklađen zakonski okvir sa pravnom tekovinom EU – Okvir profesionalnih objava Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija

Unaprijeđeno praćenje revizorskih preporuka – rast broja kontrolisanih preporuka; redovno dostavljanje izvještaja o realizaciji preporuka nadležnim skupštinskim odborima

Razvoj revizije uspjeha sa širokim spektrom tema i oblasti revizije s fokusom na ciljeve održivog razvoja

Godišnji plan revizija se donosi na osnovu strateških planova revizija i ocjeni rizika

Rast broja revizorskog kadra i ulaganje u stručno usavršavanje kadra kroz realizaciju programa obuka

Komunikacija sa civilnim sektorom poboljšana u procesu godišnjeg planiranja revizija

Međunarodna saradnja

Državna revizorska institucija, kao punopravna članica Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (INTOSAI) i Evropske organizacije vrhovnih revizorskih institucija (EUROSAI) ostvaruje saradnju sa vrhovnim revizorskim institucija kroz učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima posvećenim razmjeni međunarodnih revizorskih praksi, kao i kroz sprovođenje aktivnosti i projekata unutar međunarodnih strukovnih radnih grupa.

Državna revizorska institucija je članica jedne radne grupe u okviru INTOSAI organizacije - INTOSAI Radne grupe za IT reviziju (INTOSAI WGITA), dok je u okviru EUROSAI-ja članica tri radne grupe – EUROSAI Radne grupe za reviziju opština (EUROSAI TFMA), EUROSAI Radne grupe za reviziju životne sredine (EUROSAI WGEA) i EUROSAI Radne grupe za IT (EUROSAI WGIT).

INTOSAI Working Group on IT Audit

EUROSAI Task Force Municipality Audit

EUROSAI Working Group on Environmental Auditing

EUROSAI IT Working Group

INTOSAI Inicijativa za razvoj (IDI) je u septembru 2023. godine predstavila zaključke i preporuke iz **Izvještaja IDI o ocjeni navoda o prijetnjama i rizicima po nezavisnost DRI Crne Gore**, koji je dostupan javnosti na zvaničnoj internet stranici IDI-ja www.idi.no i DRI Crne Gore www.dri.co.me.

Preporuka 1.

IDI zaključuje da kašnjenje u imenovanju predsjednika i petog člana Senata predstavlja kršenje principa 2 Meksičke deklaracije. Pored toga, neimenovanje petog člana Senata predstavlja miješanje zakonodavne vlasti u rad DRI u smislu principa 3 Meksičke deklaracije.

Preporuka 2.

Prijedlog za izmjenu Zakona o DRI ne predstavlja kršenje principa Meksičke deklaracije, ali proces rasprave o reformi mora se ispratiti. IDI preporučuje da potencijalna reforma bude inkluzivan i otvoren proces uz učešće postojećih članova Senata DRI i drugih relevantnih aktera kao što su organizacije civilnog sektora. IDI podstiče da potencijalna reforma treba da bude vođena dugoročnim pristupom sa ciljem da se unaprijedi rad Institucije, uzimajući u obzir postojeće dobre prakse u INTOSAI zajednici u skladu sa principima Meksičke deklaracije.

Državna revizorska institucija je 15. maja 2023. godine bila domaćin naučnog skupa povodom obilježavanja dana Institucije u Crnoj Gori. Naučni skup je bio organizovan u tri panela i to na temu „Revizija javnog sektora i fiskalna stabilnost“, „Izvještavanje o rezultatima revizije“ i „Revizije oblasti ciljeva održivog razvoja“.

Državna revizorska institucija je ostvarila bilateralnu saradnju sa Uredom za reviziju Republike Hrvatske, Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Uredom za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Nacionalnom kancelarijom za reviziju Republike Kosova, Računskim sudom Republike Slovenije, kao i sa međunarodnim partnerima – SIGMA-om, Svjetskom bankom, Međunarodnom fondacijom za izborne sisteme, Komitetom za monitoring Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope.

Saradnja sa Skupštinom Crne Gore

Saradnja Državne revizorske institucije i Skupštine se realizuje shodno Protokolu o saradnji Državne revizorske institucije i Skupštine i Planu za ispunjavanje obaveza iz Protokola o saradnji. Obaveze definisane Protokolom su grupisane po različitim oblastima saradnje i odnose se na:

- razmatranje izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore i Godišnjeg izvještaja Državne revizorske institucije
- učešće u postupku donošenja Zakona o Budžetu Crne Gore i zakona od posebne važnosti za uređenje oblasti javnih finansija
- godišnje planiranje revizija Državne revizorske institucije
- razmjenu informacija u vezi sa brojem izvršenih revizija, datim preporukama, mišljenjima, nalazima i sistemskim nepravilnostima
- razmatranje izvještaja o pojedinačnim revizijama sa naglaskom na izvještaje sa iskazanim negativnim mišljenjem
- sprovođenje kontrolnih i konsultativnih saslušanja na sjednicama nadležnih radnih tijela Skupštine
- praćenje realizacije preporuka iz izvještaja o reviziji
- saradnju sa Parlamentarnom budžetskom kancelarijom
- utvrđivanje budžeta Državne revizorske institucije.

U skladu sa Protokolom, Državna revizorska institucija je dostavila sve konačne izvještaje o reviziji Skupštini na uvid i nadležnim skupštinskim radnim tijelima izvještaje o pojedinačnim revizijama s izrečenim uslovnim i negativnim mišljenjem.

Strateški plan razvoja Državne revizorske institucije za period 2023 – 2027. godine

Analizirajući ostvarenje strateških ciljeva iz Strateškog plana razvoja DRI za period 2018 – 2022. godine, nalaze i preporuke iz Izvještaja INTOSAI Inicijative za razvoj (IDI) o ocjeni učinka DRI i Izvještaja SIGMA-e o sprovedenoj anketi među subjektima revizije i ključnim eksternim zainteresovanim stranama, Državna revizorska institucija je u martu 2023. godine donijela **Strateški plan razvoja DRI za period 2023 – 2027. godine sa Operativnom planom za sprovođenje Strateškog plana razvoja DRI za 2023. godinu.**

Strateški cilj 1

Državna revizorska institucija doprinosi efektivnom i održivom upravljanju javnim sredstvima

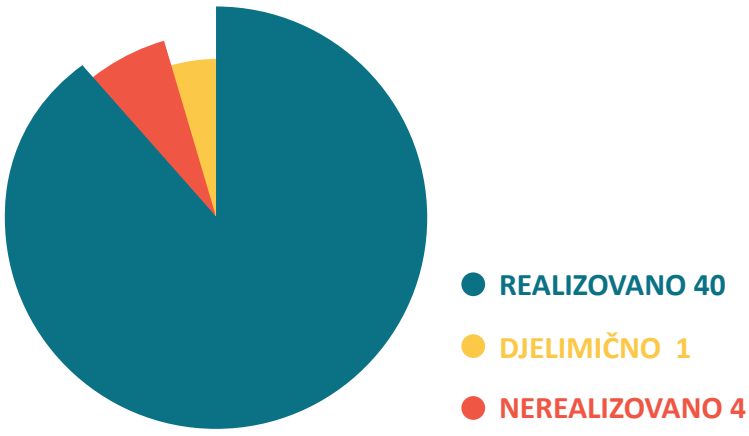
Strateški cilj 2

Državna revizorska institucija jača uticaj revizije kroz proaktivnu saradnju sa zainteresovanim stranama

Strateški cilj 3

Biti uzorna institucija koja je spremna da odgovori savremenim izazovima

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu posvetila pažnju realizaciji strateških ciljeva i aktivnosti iz Strateškog plana razvoja Državne revizorske institucije za period 2018 – 2022. godine i Operativnog plana za 2023. godinu.

Strateški cilj 1: DRI doprinosi efektivnom i održivom upravljanju javnim sredstvima

Strateški podcilj 1.1.: Sprovođenje relevantnih revizija sa visokim uticajem

Aktivnost: Izrada i sprovođenje Strateškog (višegodišnjeg) plana revizija

Izrađen Srednjoročni plan finansijskih revizija i revizija pravilnosti za period 2023-2027.godine

Strateški cilj 2: DRI jača uticaj revizije kroz proaktivnu saradnju sa zainteresovanim stranama

Strateški podcilj 2.1.: Efektivan sistem za praćenje implementacije revizorskih preporuka

Aktivnost 2.1.1.: Sprovoditi praćenje revizorskih preporuka kroz Registar revizorskih preporuka

Izrađen Srednjoročni plan finansijskih revizija i revizija pravilnosti za period 2023-2027.godine

Registar se redovno popunjava sa statusima revizorskih preporuka

Organizovana obuka za primjenu Registra revizorskih preporuka

Dostavljen radnom tijelu Skupštine Izvještaj o realizaciji preporuka kao sastavni dio Godišnjeg izvještaja DRI

Obezbjeđene informacije Skupštini o nepravilnostima koje se najčešće ponavljaju i subjektima revizije sa najnižim stepenom implementacije revizorskih preporuka

Strateški podcilj 2.2.: Jače učešće ključnih zainteresovanih strana u procesu planiranja revizije

Aktivnost 2.2.2.: Uključiti građane i civilni sektor u proces planiranja revizije

Organizovan konsultativni sastanak sa civilnim sektorom i dostavljeni prijedlozi za potencijalne revizije

Strateški cilj 3: Biti uzorna institucija koja je spremna da odgovori savremenim izazovima

Strateški podcilj 3.2.: Efikasan proces revizije korišćenjem savremenih tehnologija

Aktivnost 3.2.1.: Izrada i implementacija IT Strategije

U toku izrada IT Strategije

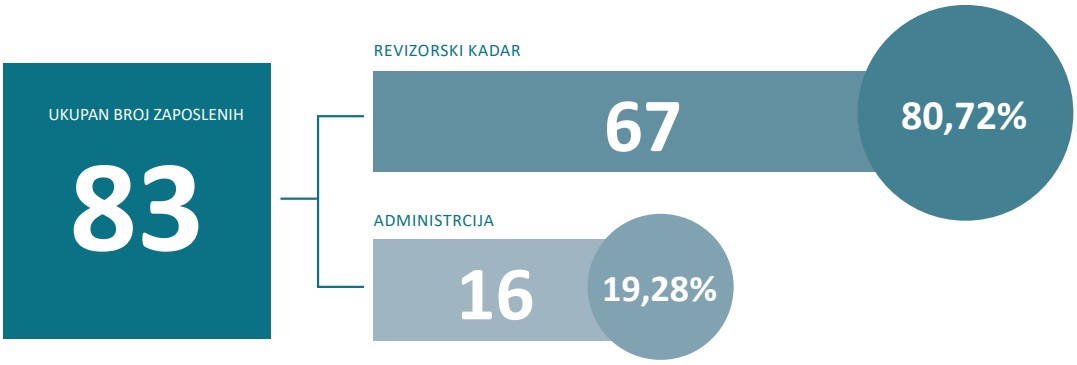
Aktivnost 3.2.2.:Izrada i implementacija informacionog sistema za upravljanje procesom revizije

Angažovan eksterni konsultant za pripremu uvođenja AMS-a,izradu projektnog zadatka, tehničke specifikacije

Izvršena analiza stanja za potrebe izrade projektnog zadatka

Upravljanje ljudskim resursima

Državna revizorska institucija je u oktobru 2023. godine imala **83** zaposlena od čega su **67** u potprogramu: Sprovođenje revizija - aktivnost: Realizacija godišnjeg plana revizije: odnosno **80,72%**, a **16** u potprogramu: Stručni i operativni poslovi DRI - aktivnost: Upravljanje i administracija DRI, odnosno **19,28%**.

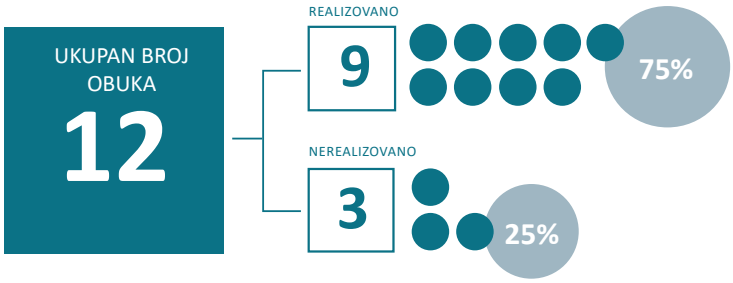
Na sljedećem grafiku dat je uporedni prikaz strukture i broja zaposlenih **za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine**:

	2022	2023
Predsjednik Senata	0	0
Član Senata	4	4
Sekretar Institucije	1	1
Savjetnik Predsjednika DRI	1	0
Državni revizor - načelnik u sektoru	5	5
Državni revizor - rukovodilac odjeljenja	17	17
Državni revizor	24	29
Stariji saradnik državnog revizora	4	4
Saradnik državnog revizora	8	6
Rukovodilac Jedinice za unutrašnju reviziju	0	1
Načelnik Službe	1	1
Rukovodilac Kancelarije	4	4
Samostalni savjetnik II	0	2
Samostalni savjetnik III	2	2
Viši savjetnik III	1	1
Samostalni referent	5	5
Referent	1	1
Ukupan broj zaposlenih	78	83

Usavršavanje zaposlenih

U svrhu kontinuiranih obuka i stručnog usavršavanja zaposlenih u izvještajnom periodu realizovane su sljedeće obuke:

OBUKE NA NACIONALNOM NIVOU		
OBUKE KOJE ORGANIZUJE I SPROVODI DRŽAVNA REVIZORSKA INSTITUCIJA	realizovane / nerealizovane	Broj polaznika
Prednosti obračunskog računovodstva u odnosu na gotovinsko računovodstvo u javnom sektoru	✓	15
Excel napredni nivo	✓	16
Praćenje i kontrola realizacije preporuka izdatih od DRI-a	✓	36
Praktična primjena Smjernica za predlaganje i izbor finansijske revizije i revizije pravilnosti za Godišnji plan DRI	✗	
Zloupotrebe u računovodstvu i efekti na finansijske izvještaje	✓	35
Otvaranje transakcionih računa sa oznakom „Državni“	✗	
Obračun zarada	✓	35
Etički kodeks državnih službenika i namještenika	✗	
Popunjavanje aplikacije „Registar preporuka“	✓	19
Primjena MRS u finansijskom izvještavanju	✓	19
Kursevi engleskog jezika	✓	12
Revizorski ispit u 2023. godini	✓	7
		194

		BROJ OBUKA	
OBUKE KOD UPRAVE ZA LJUDSKE RESURSE	Opšti program	12	13
	Specifični program	2	3
OBUKE KOJE ORGANIZUJU I SPROVODE INSTITUTI I DRUGE INSTITUCIJE		11	70
MEĐUNARODNE OBUKE		5	84

Budžet Državne revizorske institucije

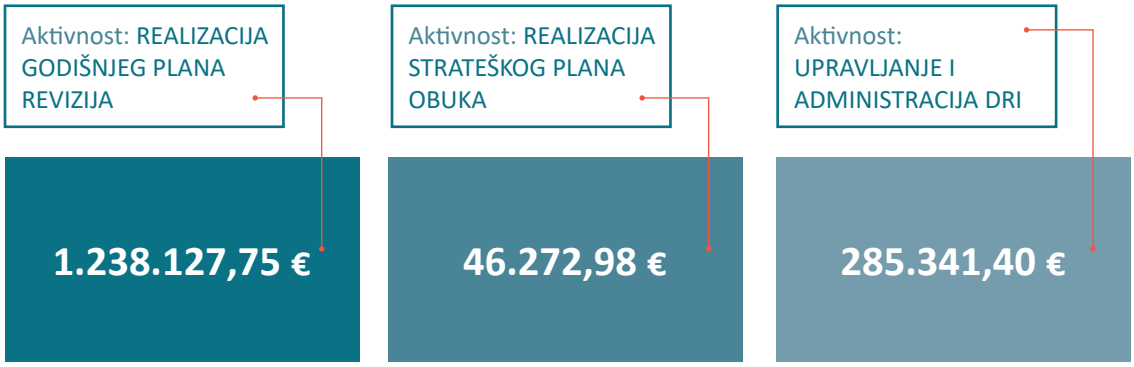
Zakonom o budžetu Crne Gore za 2022. godinu Državnoj revizorskoj instituciji su odobrena sredstva u iznosu od **2.062.643,00€** na programu: Državna revizija javnih sredstava i državne imovine, a ista su tokom godine uvećana preusmjerenjem sredstava iz tekuće budžetske rezerve na **2.145.143,00€**. Za realizaciju programskih aktivnosti ostvarena je potrošnja u iznosu od **1.924.864,53€**, odnosno **89,73%** kroz sljedeće potprograme i aktivnosti:

	PROGRAMI I AKTIVNOSTI	tekući budžet za 2022. godinu	potrošnja do 31.12.2022.	% izvršenja
I	**Program: Sprovođenje revizije**			
	Aktivnost: Realizacija Godišnjeg plana revizija (14042001001)	1.649.902,91	1.511.066,63	91,59%
II	**Program: Strateški plan i obuke**			
	Aktivnost: Realizacija Strateškog plana obuka (14042002001)	84.399,31	63.719,93	75,50%%
III	**Program: Stručni i operativni poslovi DRI**			
	Aktivnost: Upravljanje i administracija DRI (14042003001)	410.840,78	350.077,97	85,21%
	ukupno	**2.145.143,00**	**1.924.864,53**	**89,73%**

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu Državnoj revizorskoj instituciji su odobrena sredstva u iznosu od **2.842.648,22€** na programu: Državna revizija javnih sredstava i državne imovine. Do 30.09.2023. godine za realizaciju programskih aktivnosti, ostvarena je budžetska potrošnja u iznosu od **1.569.742,13€**, odnosno **55,22%**, kroz sljedeće potprograme i aktivnosti:

	PROGRAMI I AKTIVNOSTI	tekući budžet za 2023. godinu	potrošnja do 30.09.2023.	% izvršenja
I	**Program: Sprovođenje revizije**			
	Aktivnost: Realizacija Godišnjeg plana revizija (14042001001)	1.953.037,36	1.238.127,75	63,39%
II	**Program: Strateški plan i obuke**			
	Aktivnost: Realizacija Strateškog plana obuka (14042002001)	398.216,55	46.272,98	11,62%
III	**Program: Stručni i operativni poslovi DRI**			
	Aktivnost: Upravljanje i administracija DRI (14042003001)	491.394,31	285.341,40	58,07%
	ukupno	**2.842.648,22**	**1.569.742,13**	**55,22%**

Pregled potrošnje budžeta Državne revizorske institucije po programima za period 1.1.2023.-30.09.2023. godine

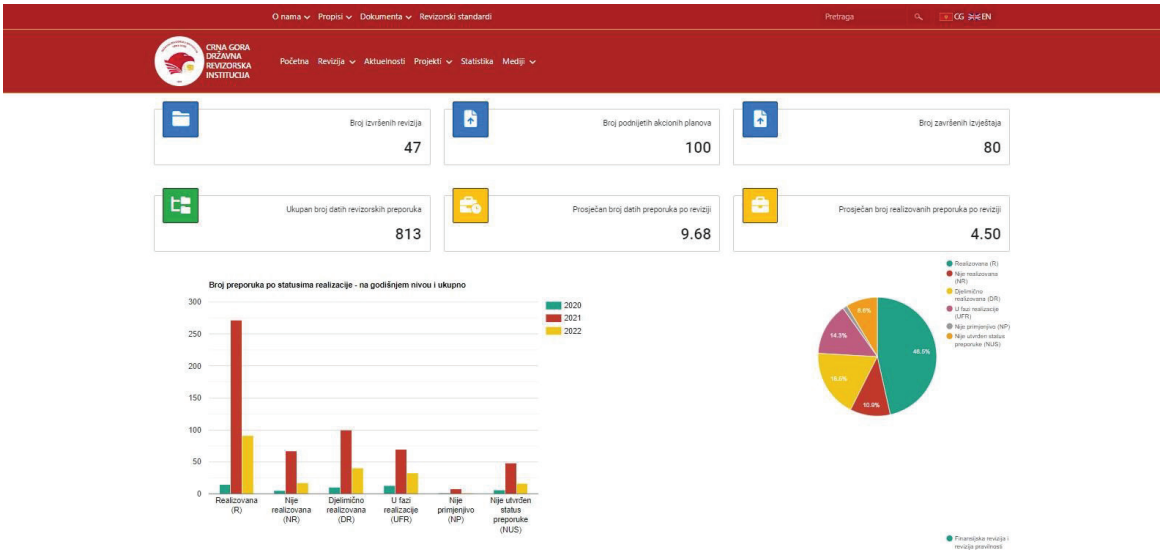
Državna revizorska institucija planira da do kraja 2023. godine preostala budžetska sredstva utroši za nastavak realizacije programskih aktivnosti, koje su prije svega usmjerene na reviziju subjekata koji su predviđeni Godišnjim planom revizija za 2023. godinu, kao i za aktivnosti na praćenju realizacije datih preporuka, sprovođenje aktivnosti na realizaciji Strateškog plana razvoja, a sve uz podršku stručne službe.

Informacioni sistem Državne revizorske institucije

Državna revizorska institucija je, u cilju unaprjeđenja informacionog sistema, realizovala sljedeće aktivnosti:

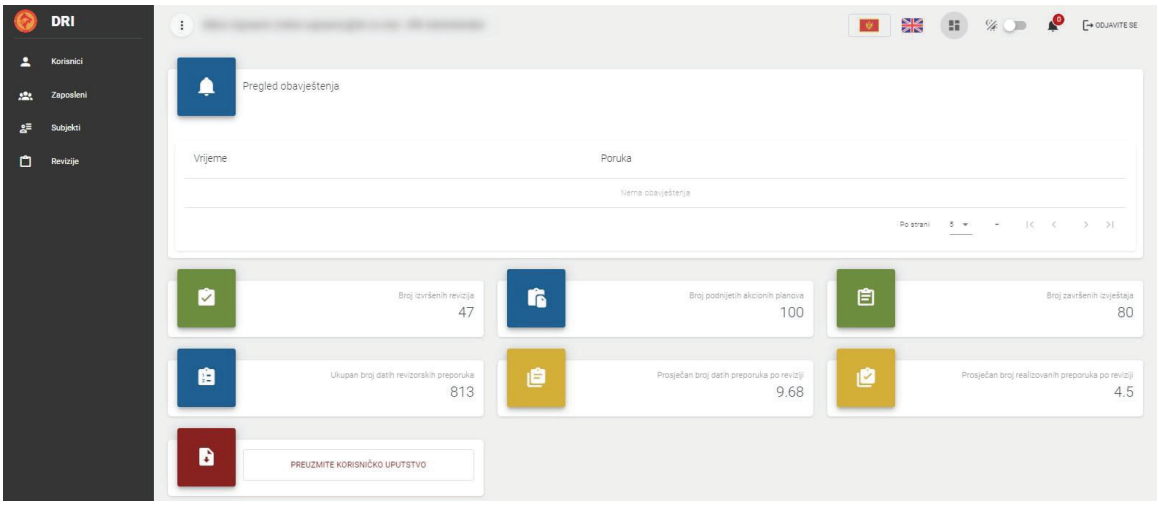
- Unaprijeđen je Web sajt kroz razvoj novih funkcionalnosti u skladu sa razvojem aplikativnog softvera i pratećih servisa. Ovo unaprjeđenje je omogućilo sinhronizovano povezivanje sa **elektronskim registrom preporuka** i prikaz statusa preporuka iz registra, kao i kompletnu statistiku, u realnom vremenu (**https://dri.co.me/statistika**).

Slika: Prikaz statistike

- realizovan je elektronski registar preporuka, koji je omogućio efikasnu komunikaciju između subjekata revizije tj. njihovih predstavnika i revizorskog kadra koji je vršio reviziju.

Slika: Elektronski registar preporuka

Registar je za subjekte javno dostupan na linku **https://registarpreporuka.dri.co.me/**.

- pokrenut je jedan od kapitalnih projekata koji se odnosi na implementaciju informacionog **sistema za upravljanje procesom revizije AMS** (Audit Management System). Projekat je trenutno u fazi pripreme tenderske dokumentacije za sprovođenje postupka javne nabavke
  u koju su uključeni i eksterni stručni konsultanti.
- kreirana je zvanična email adresa (prijavi.prevaru@dri.co.me) namijenjena za prijave od strane javnosti.

Takođe, kontinuirano se radi na unaprjeđenju svih aktivnosti vezanih za bezbjednost i zaštitu podataka koji su u posjedu institucije, radi unaprjeđenja sigurnosti i dostupnosti podataka, kao i brz oporavak u incidentnim situacijama.

U izvještajnom periodu je odrađena obnova svih licenci vezanih za bezbjednosne alate i uređaje. Takođe su implementirani i sigurnosni sertifikati kako na portalu tako i na elektronskom registru preporuka.